

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

 http://republika.pl/niva_bielastok/
niva_bielastok@poczta.onet.pl
niva_bielastok@skrzynka.pl

№ 28 (2409) Год XLVII

Беласток 14 ліпеня 2002 г.

Цана 2,00 зл.

Вачыма паліяка У крузе акруг

Мацей Халадоўскі

Сёння мела быць вакацыяна і вясёла. Адкуль! І ў канікулы, так сказаць, ліха не спіць. Даўно так мяне не ўзяла халера, як 1 ліпеня, калі я сачыў за запеклай барацьбой ваяводскіх радных ад ABC (большасць у сейміку) за падзел Падляшша на акругі ў асennіх самаўрадавых выбарах. І дзякуючы іх галасам будзем мець першую акругу, ахопліваючую горад Беласток, другую: Сувалкі і Сувальскі, Сейненскі і Аўгустаўскі паветы, наступную — Ломжу, Граеўскі, Ломжынскі і Кольненскі паветы і, што мяне праста раз'юшыла — акругу, у склад якое ўвойдуць паветы: Замбраўскі, Высокамазавецкі, Сямятыцкі і Бельскі ды апошнюю акругу з паветамі Монецкім, Сакольскім, Белацоцкім і Гайнайскім. Выбарчае раздзяленне паветаў Бельскага (а і Сямятыцкага) ад Гайнайскага гэта яўная спроба разбіцца беларускага электарата, не выключана, што ў апасцы перад яго імпэтам, з якім могуць стартаваць рэпрэзентанты гэтага асяроддзя, на мой погляд, першы раз сапраўды злітая ў Камітэце нацыянальных меншасцей (у асноўным беларуска-украінскім). Не зможа менавіта жыхар Гайнайскім аддаць свой голас на кандыдата ў сеймік са спіска ў бельскай акрузе. Што важнае, галасы будуць лічыцца не паветамі ці гарадамі-століцамі быўлых ваяводстваў, а якраз акругамі.

Пасля 1990 года паасобныя палітычныя групоўкі ведаюць, дзе маюць свой электарат. Правіца (разам з „людоўцамі“), незалежна ад таго, пад якою шыльдай стартуюць ў выбарах, ведае, што можа разлічваць на рашучую падтрымку жыхароў Монецкага, значайнай часткі Белацоцкага і нейкай часткі Сакольскага паветаў (асабліва ў раёне Дубровы-Белацоцкай). Падобна ёсьць з паветамі былое Ломжыншчыны — Замбераўскім ці Высокамазавецкім, толькі што тут да голасу даходзіць яшчэ лявіца, але напэўна ўжо не прадстаўнікі беларускай ці украінскай меншасці. Ніяк не вытлумачыш таго разбіцца тапаграфічнымі прыкметамі, а толькі грубай ніццю шытай палітычнай воляй цяпешацца. Смешным здалося мне тлумачэнне маршалка Славаміра Згжывы, які перад галасаваннем над праектам падзелу сказаў, што літоўцам не дзеецца крыўда з тae прычыны, што Сейненскі павет не ў той самай акрузе, як Аўгустаўскі, бо сам Сейненскі павет гэта зборышча літоўскай меншасці (Пуньск, Сейны, Шыпілішкі) з дадаткам сувальскіх літоўцаў, але ж гэта — тая самая акруга. Тлумачэнне маршалка не менш смешнае ў парапінанні з ягонымі, зафіксаванымі месцамі, „дзіўнымі паводзінамі“.

[працяг ↗ 2]

Прэзідыйум канферэнцыі. Злева: Янка Запруднік, Вітаўт Кіпель, Аляксандр Баршчэўскі і Цэзары Карпінскі.

Юбілейны

„Шлях да ўзаемнасці“

Аляксей Мароз

У X Міжнароднай навуковай канферэнцыі „Шлях да ўзаемнасці“, якая праходзіла ад 21 да 23 чэрвеня ў Гайнайскім і Белавежскім дамах культуры, прынялі ўдзел звыш трыццаці ўдзельнікаў, у тым ліку госці з Нью-Йорка і Беларусі. Была яна арганізавана Кафедрай беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта, беларускім арганізацыям і ўстановамі з Польшчы, Беларусі, ЗША і Вялікабрытаніі ды Польскім інстытутам з Мінска. Сёлета сураганізатарамі стаў таксама Гайнайскі дырэктар Польскага інстытута ў Мінску. Вітаўт Кіпель гаварыў пра нью-йоркскі Беларускі інстытут навукі і мастацтва, дырэктарам якога ён сам з'яўляецца. Сёлета мінае пяцідзесятая гадавіна заснавання БІНіМА. Гаварыў ён пра сувязі беларусаў Амерыкі і Белацоцкіх, напрыклад, у беларускае жыццё ў ЗША ўключаючы выхадцы з Белацоцкіх, а „Беларускі гісторычны зборнік“ і тыднёвік „Ніва“ сістэматычна пападаюць інстытуціі кнігазбор.

У Злучаных Штатах Амерыкі мы па палітычнай лініі супрацоўнічаем з польскай грамадою. Людзей з Белацоцкіх, якія выязджалі ў Амерыку, найчасцей запісвалі палякамі або рускімі, а прынамсі 25% сярод іх былі асобамі беларускага паходжання і мы

зараз гэта даследуем у супрацоўніцтве з палякамі, — сказаў Вітаўт Кіпель. — Мы будзем падтрымліваць арганізацыю канферэнцыі „Шлях да ўзаемнасці“ і будзем старацца высылаць свайго прадстаўніка на канферэнцыю і ў будучыні, паколькі дапамагае яна нам вывучаць беларускі пытанні ў Беларусі. Амерыканскія грамадства і амерыканскія беларусы глядзяць на тое, што дзеецца ў Беларусі як на не-нармальну з'яву. Калі ўсе іншыя быўлія рэспублікі Савецкага Саюза ідуць сваім шляхам да дэмакратызацыі, то Беларусь паказвае, што рухаецца ў адваротным кірунку. Нас здзіўляе, што яна ізалюеца ад заходняга свету. Зараз абмежаваліся сувязі з Беларуссю. Калі раней турыстаў, якія ехалі ў Беларусь, можна было лічыць на тысячу, то зараз іх дзесяткі.

У час канферэнцыі чыталіся даклады аб польска-беларускіх адносінах у мінулым і на сённяшнім этапе ў галіне літаратуры і культуры, з улікам эміграцыйнай пісьмовасці. Янка Запруднік з Нью-Йорка прэзентаваў сваю кніжку „Дванаццатка“ — дакументальную аповесць пра дванаццатых беларусаў, якія трапілі ў Нямеччыну, Вялікабрытанію і Бельгію ў 1946-1954 гадах. У кнізе змешчаны дзённікі, апавяданні, вершы і здымкі, якія паказваюць жыццё беларускіх эмігрантаў і іх дзейнасць на беларускай ніве.

— Справа Беларусі — гэта не толькі справа дэмакратыі, але справа прывычак і прывязанасці людзей, бо тая кія самая праблемы выступаюць і ў Польшчы, — каментаваў умовы [працяг ↗ 3]

Свята ў Войшках

☞ 3

Айцец Рыгор Сасна ў нядзяллю 30 чэрвеня ў Войшках атрымаў званне „Ганаровага грамадзяніна гміны Юхнавец-Касцельны“. У гміне большыня жыхароў — рымскія католікі. Званне бацошку прызналі каталіцкія радныя. Быў гэта сапраўдны акт экumenізму. Таму вялікая радасць была ў праваслаўнай вёсцы Войшкі.

3 Беларускім камітэтам

☞ 4

У час дыскусіі былі прапанавы выкінуць з назывы камітэта слова **беларускі**, але не атрымалі падтрымкі. Сабраныя аднагалосна пастанавілі заснаваць Беларускі выбарчы камітэт, які будзе прымаць удзел у самаўрадавых выбарах у гмінах Гайнайшчыны і ў Гайнайскім павеце.

Грунвальдская бітва на-беларуску

☞ 5

Гістарычныя факты далёкага мінулага нярэдка залежаць ад аўтара падручніка, ад крыніц, якімі карыстаюцца гісторыкі. Грунвальдскую бітву інакш уяўляюць палякі, а інакш беларусы ці літоўцы. Цікава, як пішуць у нямецкіх падручніках гісторыі пра бітву пад Танэнбергам, чыя праўда верагодная?

Дні Нарвы

☞ 8

Вельмі цёпла было ўспрыніта глядачамі выступленне беларускага народнага ансамбля „Гумарэска“ з Навагрудка, якім кіруе Людміла Аніскіна. Ён выконваў і песні, і цудоўную музыку на малавядомых у нас музычных інструментах. Іграў вальсы, полечкі, кадрылі.

Бандарскае шчасце

☞ 10

У палове восьмідзесятых гадоў Ваўядовская управа сельскагаспадарчых інвестыцый надзяліла пераселеных з затопленых вёсак жыхароў бандарскіх вёсак трохсотовымі участкамі. Наце, калупайцяся, прыпамінайце свае гаспадарскія гады. Пра натарыяльныя акты не думалі ні тыя, хто атрымаў зямлю, ні чыноўнікі, якія ёю распарађаліся.

З метанолам і фармалінам

☞ 11

У апошні час паліцыя ліквідавала некалькі аграмадных „разліўняў“ „арыгінальнага“ аллаголю. Найчасцей армяне і беларусы наймаюць на даўжэйшы час цэльяя кватэры ці дамы, і пільніюць інтэрэс. Вельмі часта ў апошні час прадукуюць яны нячысты аллаголь, засмечаны метанолам, фармалінам і дадаткамі, якія ў ніякім выпадку не надаюцца для спажывання.

Беларусь — беларусы

Рэлігія як сродак палітычнай барацьбы

У рэлігійным жыцці Беларусі, як сведчаць апошнія падзеі з так званай Палаты прадстаўнікоў, намеціліся калі не значныя, але ўсё ж такі змены. Справа ў тым, што нядайна парламент прыняў у другім чытанні новы закон „Аб свабодзе веравызнання і рэлігійных арганізацый”.

Новапрыняты заканадаўчы акт паштаму, чым раней, вызначае погляд улады на рэлігійныя канфесіі і спосабы іх дзейнасці. Так, напрыклад, цяпер абшчыны пазбаўляюцца правоў на выданне друкаванай прадукцыі, заснаванай на духоўных місіях і г.д. Такія права перадаюцца рэлігійнаму аб'яднанню, для стварэння якога патрабуецца папярэднє існаванне на працягу 20 гадоў на тэрыторыі краіны гэтых самых абшчын той ці іншай канфесіі. Дарэчы, афіцыйная рэгістрацыя першаснай рэлігійнай арганізацыі можа адбыцца толькі пры наяўнасці ў ёй не менш як 20 паўналетніх грамадзян Беларусі.

Гэтыя змены, як сведчыць практика ды і прызнаюць самі распрацоўшчыкі закону, абмяжую дзейнасць некаторых канфесій. У першую чаргу — пратэстанцікі, іудзейскіх і іншых. Праваслаўная царква пры гэтым падаеца як прыярытэтная, бо ўказваеца на яе вызначальную ролю ў грамадстве.

На першы погляд можа падацца, што беларускія парламентары расставілі гэтым законам усё па сваіх месцах. Сапраўды, ролю Праваслаўной царквы ў станаўленні і развіцці гэтай дзяржавы цяжка пераацаніць. Як, дарэчы, цяжка пераацаніць ролю Каталіцкай царквы, якая з'яўляеца другой па колькасці вернікаў. Разам з тым пратэстанцікі абшчыны, гэта значыць баптысты, адвентысты, евангелісты і г.д., што ўзніклі на тэрыторыі Беларусі яшчэ з часоў Рэфармацыі, пайстаяюць як дысідэнты, якія існавалі на тэрыторыі Рэчы Паспалітай напярэдадні яе падзелаў у XVIII ст., бо менавіта тады адным з чыннікаў раздзялення Дзяржавы Абодвух Народаў і ўваходу на яе тэрыторыю войскаў Расіі, Пруссіі і Аўстрыйскай сталі няроўныя права праваслаўных і пратэстантаў з католікамі. Што ж, гісторыя вучыць таго, што, яе ніхто не вучыць. Але вернемся ў сучасную Беларусь.

Палітолагі палітычныя аглядальнікі лічаць, што такі рэверанс зроблены не ў бок праваслаўя ў краіне, а ў бок Маскоўскага патрыярхату, да якога належыць Беларускі экзархат. Такія дзеянні выцякаюць з апошніх нашумілых падзеяў, калі Пуцін недвухсэнсова заявіў аб неабходнасці вызначыцца ў тым, чым мусіць быць Саюз Расіі і Беларусі — адзінай краінай альбо міждзяржаўным аб'яднаннем кшталту Еўрасаюза. Аляксандра Лукашэнку такая пастаноўка пытання, вобразна кажучы, прымусіла сціснуць зубы. Но ўся логіка яго інтэграцыйных памкненняў вяла да стварэння СССР-2, які быў бы суб'ектам міжнароднага права з прадстаўніцтвам у розных міжнародных арганізацыях, як ААН, АБСЕ і г.д. У той

ж час і Беларусь пакідала б за сабой усё гэтае, з'яўляючыся афіцыйна-фармальна незалежнай. Такім чынам палітычнай будучыні сённяшняга беларускага кіраўніка мела б самыя лепшыя перспектывы, не зважаючы на тое, што зараз яго стасункі з лідэрамі цывілізаваных краін абмежаваныя з-за нежадання апошніх контактаваць з афіцыйнымі Мінскам.

Многія беларускія апазіцыянеры, якія больш здольныя да „пасыпання попелам” уласнай галавы, чым да пошукаў шляхоў палітычнай перамогі, заяўлі, што Лукашэнка такім законам прымусіць Пуціна вярнуцца да таго праекту Канстытуцыйнага акту саюзной дзяржавы, які раней расійскі прэзідэнт лічыў перанасычаным ідэалічным шалупіннем. Бо пайсці суправаць Рускай Праваслаўнай царкве апошні не здолеет. І гэта быў апошні, але самы моцны крок, які мог зрабіць беларускі кіраўнік.

Гэта можа і было б на самой справе так, калі не браць пад увагу абставіны рэлігійнага жыцця на Беларусі і палітычныя інтэрэсы Расіі. Што тычыцца першага, то, смею засведчыць, што наведванне храмаў часцяком носяць фармальна-модны характар, бо чаго вартася стаянне са свечкай у царкве прадстаўнікоў улады, якія 15-20 гадоў таму змагаліся з „опіумам народа”. Больш таго, дзесяцігоддзі ваяўнічага атэізму нанеслі такую траўму ў светаўспрыманні насельніцтва, што яно проста не здольнае і дагэтуль пазбавіцца ад савецкай ментальнасці, дзе няма месца прызнанню ўласных грахоў і пакаянню. Да і калі парадайца нават колькасна, то, напрыклад у Магілёве (горадзе на ўсходзе Беларусі з 400 тыс. насельніцтва) маеца толькі трох штодзённа адчыненыя праваслаўныя храмы.

Спроба аказаць праз Царкву вялікі ўплыў на палітыку расійскіх улад падаеца не вартай вялікіх намаганняў, калі ўзгадаць гісторыю іх стасункаў, пачынаючы ад Пятра I, які, калі яму было трэба, пазымаў царкоўныя званины ды пераплавіў іх на гарматы.

Што ж з усяго гэтага выцякае? Здаецца выцякае наступнае — пратэстанцікі і іншыя абшчыны, права якіх абмяжоўвае прыняты закон, вымушаны будаць перайсці ў рэлігійную апазіцыю да сённяшняй беларускай улады і аднавіць напаўзабытых з савецкіх часоў падпольныя багаслужэнні.

Што ж тычыцца Беларускай Праваслаўнай царквы Маскоўскага патрыярхату, то, дзякуючы такому закону, яна, здаецца, больш стаціць, чым знойдзе, бо практичнае абвяшчэнне яе дзяржаўнай у сённяшніх складаных умовах можа стварыць вакол яе палітычнае напружанне. Гэта, дарэчы, сцвярджаюць і эксперты з галоўнай беларускай спецслужбы — Камітэта дзяржаўнай бяспекі, якія ў сваёй аналітычнай даведцы называюць новы закон „мінай запаволенага дзеяння”.

Уладзімір Лапцэвіч

3 беларускага друку

Пра тое ды сёе

За кошт вёскі

Скарачэнне колькасці жыхароў Беларусі ў мінулым годзе адбылося за кошт вёскі. Калі гарадское насельніцтва павялічылася з 7 млн. 136 тыс. да 7 млн. 311 тыс., то сельскае зменшилася з 2 млн. 976,8 тыс. да 2 млн. 919,8 тыс. чалавек. Цяпер у Беларусі налічваецца 14 гарадоў-стотысячнікаў. У мінулым годзе гэты статус стаціла Ліда. У Мінску налічваецца 1 млн. 713 тыс. жыхароў, у Гомелі — 492 тыс., у Магілёве — 363 тыс., у Віцебску — 350 тыс., у Гродне — 310 тыс., у Брэсце — 294 тыс.

Прэзідэнт

Узброеная Сілы Рэспублікі павінны быць гатовы да вядзення ваенных дзеянняў любога характару і маштабу. Аднак, распрацоўваючы ваенну дактрину і канцепцыю нацыянальнай бяспекі краіны, мы зыходзілі з таго, што ніводная з дзяржаў цяпер не з'яўляецца для нас патэнцыяльным праціўнікам, заяўві Аляксандар Лукашэнка.

Еўрасаюз

Еўрапейская супольнасць мае намер больш актыўна дапамагаць Беларусі ў парадкаваць межы з суседнімі краінамі. ЕС ужо прыняў рашэнне выдзеліць Беларусі яшчэ 2 млн. 200 тыс. ёура на завяршэнне дэмаркацыі беларуска-літоўскай мяжы і дэмаркацыі ўчастка граніцы з Латвіяй працягласцю 165 кіламетраў. Праводзіцца таксама перамовы аб выдзяленні Еўрасаюзам сродкаў на абследаванне беларуска-польскай мяжы.

Забруджаная зона

У Брагінскім раёне ў камплектаванаасць медперсаналу складае 81,7 працэнта. Не хапае тэрапеўтаў, хірургаў, педыягітраў, акушэр-гінеколагаў. Спецыялістай з вышэйшай і сярэдняй адукацыяй сіратліва чакаюць 48 вакансій. У мінулым годзе з раёна з'ехала 9 медыкаў. Прыехала 5, маладых спецыялістаў усяго 2. „Сейбітаў разумнага, добрага, вечнага” таксама недабор. Дэфіцыт — 30 чалавек. З 10 накіраваных у сельскую гаспадарку выпускнікоў ВНУ „даехалі” толькі 4. У жыхароў такіх раёнаў уся надзея — на сваіх, мясцовых. Яны, як правіла, адчуваючыся, вяртаюцца да бацькоў.

Метэарыт

Жыхары вёскі Крычаў-2 Магілёўскай вобласці нядайна былі ўражаны незвычайнай падзеяй. Вёску ў якасці мішэнія абраў метэарыт. Касмічны госьць вагой каля паўкілаграма пакінуў паўметровую варонку. Сведка яго падзення з ямы ў зямлі выцягнула незвычайнай прыгажосці аблаплены камень.

„Надувала” жаніх

Ахвярамі прайдзісветкі сталі грамадзяне ЗША, з якімі жанчына звязалася з дапамогай Інтэрнэта. Брэстаўчанка вадзіла за нос кавалера на працягу пяці месяцаў. Яна паведамляла сваім „суджаным” аб намеры выехаць у ЗША для афармлення шлюбу. Такім чынам завалодала грашовымі сродкамі амерыканцаў у суме 5 577 долараў ЗША.

„Прайдзісветка”? Талент! Я б паслаў яе ў дыпламатыю.

Вычытаў Рыгор Лясун

Свята Беларусі ў Беластоку

Дзень незалежнасці, які 3 ліпеня адзначаўся Генеральным консульствам Рэспублікі Беларусь у Беластоку, вельмі нагадваў мінулагоднюю ўрачыстасць — месцам правядзення, мастацкім афармленнем, наборам гасцей...

У пытанні гасцей выдатна асведаміў мяне рэдактар роднаснага „Часопіса”, Юры Хмялеўскі. На прыём Генеральнага консульства РБ нельга пайсці от так сабе. Туды найлепш падавацца са сваёю прафесійнай групай. І так яно на сямай справе атрымліваецца — бурмістры ідуць з бурмістрамі, войты з войтамі, настаўнікі з настаўнікамі, журналісты з журналістамі, спецслужбы са спецслужбамі. Для мяне адзначылася на прыёме прысутнасць аднаго чалавека — дырэктара XXI Міжнароднага фестывалю царкоўнай музыкі ў Гайнаўцы Мікалая Бушко. Беларускі дыпламаты на яго Фестываль не паехалі, а ён іх Днём незалежнасці не паганьбаваў.

Найважнейшы момант усяго мерапрыемства — слова консула Леаніда Каравайкі ды выступы гасцей. У прамовах і віншаваннях гасцей даволі выразна гучай матыў, які можна перадаць так. Мяжа паміж Польшчай і Беларуссю неўз

баве стане ўсходній ускраінай Еўрасаюза. У людзей прадчуванне, што будзе гэта новая жалезная заслона, якая спыніць контакты паміж нашымі народамі. Такой сітуацыі не хоча ні Польшча, ні Беларусь. Кожны прамоўца выказваў гэта па-свойму ды на розных узроўнях эмацыйнасці. Самым запамінальным стала тут выступленне айца Рыгора Місюка, які не праста гаварыў пра гэту справу, а... прапаведаваў. Беластроўскі віцэ-вяявода згадаў і пра прысутнасць на Беласточчыне беларускай нацыянальнай меншасці, прычым той лік яе, які ён называў (сотні тысяч), падказвае, што, мабыць, сталі яму вядомымі чарнавіковыя вынікі перапісу насельніцтва.

У слове генеральнага консула РБ у Беластоку Л. Каравайкі знайшліся моманты пра значэнне свята і даты 3 ліпеня ў Беларусі, пра месца краіны Беларусь у свеце і Еўропе, пра суседства і адносіны з Польшчай. Сказана ўсё было на бездакорнай беларускай мове. Ва ўсёй прамове дыпламата не знайшлося ні адной — ні вялікай, ні малой — загады. Можна ж, аказваецца, абслугоўваць жыццё і па-беларуску.

Аляксандар Максімюк

У круге акруг

[1 ♂ працяг]

Разумею абурэнне, з якім на сейміку ў справе падзелу выступіў радны Збігнев Кшывіцкага, старшыня клуба СЛД. Нешматлікія беларускія (праваслаўныя) радныя аслаблены мінулагоднім адыходам у парламент радных-заступнікаў беларускага спрады Владзімежа Цімашэвіча, Аляксандра Чужа і Яўгена Чыквіна. Самога голасу беларускіх ваяводскіх самаў-

раднікаў Аляксандра Сяліцкага ці Яна Зенюка не хопіць, каб змагацца з нахабствам сеймікавай рэпрэзентацыі АВС.

Усё ж, ёсьць у мяне моцнае перакананне, што голас Збігнева Кшывіцкага і меншаснага СЛД (незалежна ад клубнай прыналежнасці беларускіх-праваслаўных радных) не ўзмоцніць у надыходзячых выбарах Камітэта нацыянальных меншасцей, а толькі ўзмоцніць Саюз, як тую групу, якая заступаецца за пацярпейшымі ад Акцыі.

Мацей Халадоўскі

Свята ў Войшках

Шэсце вядзе духавы аркестр Міністэрства па надзвычайных сітуацыях Беларусі.

— Я ўспрымаю гэта з пэўным канфузам, таму што жыву і працую не дзеля ўзнагарод. Усё, што я раблю, служу Богу і людзям. Але адчуваю і радасьць, бо разумею, што адзначаны не адзін я, але і мае мільяя прыхаджане і ўся наша беларуская меншасць.

Так гаварыў айцец Рыгор Сасна ў нядзель 30 чэрвеня ў Войшках, калі атрымай званне „Ганаравага грамадзяніна гміны Юхнавец-Касцельны”. У гміне бальшыня жыхароў — рымскія католікі. Званне бацюшку прызналі каталіцкія радныя. Быў гэта сапраўдны акт экуменізму. Таму вялікая радасьць была ў праваслаўнай вёсцы Войшкі.

Радасьць была і з іншай прычыны. Мясцовая добраахвотная пажарная ка-

манда атрымала ад гміны новую аўтамашыну з помпай і вялікім бакам на ваду. Айцец Рыгор Сасна пасвяціў са маход і пажадаў, каб ён быў заўсёды спраўны, але ніколі не выїжджаў да агню.

Падарунак пажарнай камандзе, медалі і адзнакі індывидуальная пажарнікам даваліся з нагоды юбілею стагоддзя супрацьпажарнай службы ў Войшках.

— Праўда, ёсьць вусныя пераказы, пацвердженны ў апошні час дакументам, які знайшлі студэнты ў Кракаве, што пажарнікі з Войшкай пагасілі пажар маёнтка ў Трычоўшы яшчэ пад канец XIX стагоддзя, за што дасталі пяць рублёў,

— кажа Ян Бручко, старшыня пажарнай каманды і солтыс Войшкай, — але мы не будзем лічыць ужо так дакладна. Тым больш, што потым было бежанства і на некалькі гадоў нашы продкі пакінулі гэтую зямлю. Няхай будзе сто гадоў. Нашаму пакаленню выпаў вялікі гонар, што можам адсвяткаць та кі юбілей.

Нарад ці Войшкі святкавалі б так урачыста, каб не актыўнасць Яна Бручко. Ён, як солтыс, старшыня пажарнікай і радны Гмінны рады, увесь час

Айца Рыгора Сасну вінишье Ян Бручко — солтыс і старшыня пажарнай каманды ў Войшках.

нешта выходжвае для сваё мясцовасці. Не так даўно ў Войшках быў пракладзены асфальт. Цяпер, да юбілею, пажарнікі пабудавалі новае дэпо. А сам старшыня ў сваім варштаце перарабляў паліцыйную помпу на колах, якой разгнаны ў дэманстрантаў, на баявую пажарную машыну.

Свята атрымалася імпазантнае. Спачатку айцец Рыгор Сасна адслужыў літургію ў капліцы святога Міхаіла. Затым узельнікі свята прайшлі вясковай вуліцай пад новае дэпо. Парад вёў духавы аркестр Міністэрства па надзвы-

чайных сітуацыях Рэспублікі Беларусь з Гродна. Узел гэтага аркестра, як і іншых калектываў, быў магчымы дзякуючы таму, што да фэсту падключылася Беларуское грамадска-культурнае таварыства. А перед войшкай публікай і гасцімі з Юхнавіцай, Белаастокай, беларускімі дыпламатамі выступілі яшчэ гурты „Гумарэска” з Навагрудка, „Речанька” з Козлікаў, „Хлопцы-рыбалоўцы” з Рыбалаў, Любі Гаўрылюк і Уладзімір Іванюк, Ала Каменская і „Прымакі”.

М. В.
Фота аўтара

Суперімпрэза на ўсю катушку

Белаасток гуляй

Піва, гульні, тэатры... Такіх дзён Белаастока, як гэтых чэрвеньскіх шэсць, не было, і, здаецца, доўга не будзе. Гледачы мелі ўражанне багацця і паўсюднай весялосці. Здаецца, апроч бесправаўных і галадаючых працаўнікоў „Ухвытаў” весяліўся ўвесь горад і ўдзень, і ўноч. У гэты год паявіліся таксама творцы лялечнага тэатра з 16 краін.

Традыцыя святкавання гэтых дзён — маладая. Белаасток гуляе пару гадоў на імяніны Яна Клеменса Браніцкага, 24 чэрвень. У дзевяностых гадах Белаастоку, які ўжо і герб мае, і сцяг, і гейнал, што ў поўдзень на ратуши на рынку іграецца, выпадае адзначаць сваю традыцыю. І прыйшлі на святкаванне тлумы. У цэнтры Белаастока (ваколіцы Рынка Касцюшкі), у гарадскім парку, у галерэях, у лялечным тэатры і ў тэатральнай школе. Калі каго не цікавіла культура (па-

казы тэатраў, балета і моды, выстава твораў мастакоў з Белаастоцкага таварыства мастацтва...), мог пацешыцца феерверкамі, паспрабаваць сваю моц на спецыяльнай прыладзе, і папішь таго таннага піўца. Складалася ўражанне, што сапраўды чалавек трапіў у цэнтр нейкага ледзь не сярэднявечнага гульбішча, апнуўшыся пасярод прытанцоўваючых венграў-цыркачоў на хадулях, на відовішчы „Барацьба карнавала з постам”. А ў галерэю „Арсенал” трапілі аматары мастацтва з вялікай літары — на выставу „Тадэвуш Кантор. Немагчымае”. Увесь уік-энд можна было наведаць інтэр’ер гасціннага дворыка (палац шлюбай), паглядзець пасля рамонту фрэскі. Белаастоцкі цэнтр, зачынены для руху машины (вул. Ліпавая і Суражская), шчыльна запоўнены каляровымі парасонамі „кафеек”, гудзеў ад музыкі з усіх бакоў.

Перад Teatro de Automatas з Мадрыда.

Стаялі чэргі малых і старых да іспанска-га тэатра аўтаматаў (пару тысяч асоб), у якім сцэнкі ігралі 37 драўляных лялек. Цікавыя былі прадстаўленні тэатра з Кургана (Расія), кітайскага лялечнага тэатра, тэатра са Стакгольма, Тэгерана і студэнтаў з Фінляндый. Міжнародны фестываль лялечных школ, апрача пастановак, праходзіў пад знакам навуковых сесій лялечных педагогаў „Сучасны лялечны тэатр — інспірацыі”. Даклады праводзіліся ў Ваяводскай бібліятэцы, разам з паказам масак, тэхнік анимаций...

Пасля гарачай „канцоўкі” чэрвяня, пакропленай праліўным дажджом, гарачай і ў падзеі Дзён Белаастока, ціха стала пасярод гэтага вялікага места. І не толькі не чуваць экзатычнага, але, перш за ўсё... тутэйшага. Беларускага. Вось, бракавала мне тады беларусаў. Вядома, шмат іх было на суперімпрэзах як спажыўцоў пададзенага меню. І шмат грошай горад на сваё свята выдаў. А каму ў кашалёк заглядаць, у паперы з прапановамі?

Міра Лукша
Фота аўтара

Юбілейны „Шлях да ўзаемнасці”

[1 ♂ працяг] палітычнай дзеянасці ў Беларусі Цезары Карпінскі, дырэктар Польскага інстытута ў Мінску. — У Беларусі можна заўважыць вельмі небяспечнае спіхванне ўсяго, што беларускае набок, а такія спатканні кампетэнтных асоб могуць спрычыніцца да паляпшэння ўмоў развіцця беларускай культуры ў Рэспубліцы Беларусь. Дзесяць гадоў арганізавання канферэнцыі „Шлях да ўзаемнасці” не павінны быць змарнаванымі.

Зора Кіпель з Нью-Йорка даслала

даклад пра белыя плямы ў эміграцыйнай літаратуре, а Лявон Юрэвіч, які таксама працуе ў Нью-Йорку, гаварыў аб смерці ў беларускай эміграцыйнай літаратуре.

Дакладчыкі з Беларусі закраналі літаратурныя, моўныя, адукатыўныя, культурныя, нацыянальныя, экалагічныя і гандлёвые пытанні. Напрыклад, Аляксандар Вабішчэвіч з Брэста гаварыў пра польскую адукацию ў кантэсце заходнебеларускай рэчаіннасці 1920-1930-х гадоў, менавіта пра паланізтарскія працэсы і ліквідацыю бела-

рускіх школ. Уладзімір Зайцаў з Гродна пазнаёміў з гандлёвымі зносінамі Польшчы і Беларусі на сучасным этапе (наглядаеца скарачэнне афіцыйнага абмену). Уладзімір Кароткі з Мінска закрануў тэму праваслаўя і каталіцызму ў духоўнай літаратуры Беларусі першай паловы XVII стагоддзя.

Яўген Мірановіч з Белаастока зачытаў даклад пра эканамічных, дэмографічных і палітычных паслядоўнасцях бежанства. Аляксандар Баршчэўскі ахаректарызаваў беларускіх пісьменнікаў, выступаючых на старонках эміграцыйнага часопіса „Моладзь”, а Ніна Баршчэўская дала ацэнку моўным русіфікацыйным працэсам у Беларусі. Чэслau Сэнюх з Варшавы расказаў пра свой пераклад на польскую мову „Новай зямлі” Якуба Коласа — практычны доказ

культурных і духоўных сувязей паміж Польшчай і Беларуссю.

Арганізаторы адзначылі, што юбілейны выпуск канферэнцыі з'яўляецца найбольш удалым.

— Я вельмі рады, што вядомыя беларусы Амерыкі ўзельнічалі ў нашай канферэнцыі. Дзесяць гадоў таму мы сарганизавалі першую канферэнцыю „Шлях да ўзаемнасці”, а пасля нам гэту ідею ўкрай. Калі ў мінульым годзе не дазволілі нам арганізаваць канферэнцыю ў Мінску, то мы наладзілі яе пад іншым названнем — „Праз навуку да прауды”, а пасля другі раз арганізувалі яе ў Белавежы, — заяўіў Аляксандар Баршчэўскі.

— Спадзяемся, што ў наступным годзе дазволіцца наладзіць яе і ў Беларусі.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

У спатканні прымалі ўдзел міністр Владзімеж Цімашэвіч, ваявода Марэк Стшалінскі (чырвоны злева), стараста Уладзімір Пятрочук (трэці злева) і спецыялісты па размовах з прадстаўнікамі Еўрасаюза.

Без энтузіязму ў Еўрасаюз

Па ініцыятыве міністра замежных спраў Польшчы і падляшскага пасла Владзімежа Цімашэвіча 24 чэрвеня ў Беларускім музеі ў Гайнаўцы адбылася сустэрча самаўрадаўцаў Гайнаўскага, Бельскага і Сямітышскага паветаў з прадстаўнікамі цэнтральных устаноў, якія займаюцца падрыхтоўкай далучэння Польшчы да Еўрасаюза.

Міністр Владзімеж Цімашэвіч пайфармаваў аб шанцах развіцця рэгіёна юла ўсходніх мяжы пасля далучэння да Еўрасаюза ў 2004 годзе. Цяпер у Падляшкім, Люблінскім і Падкарпацкім ваяводствах паўстает толькі 12% вытворчага прадукту, пералічваючы яго на аднаго жыхара і толькі 7% інвестыцый у маштабе краіны праводзіцца ва ўзгаданых ваяводствах. Данія, якая неўзабаве ўзначаліць Еўрасаюз, прыхільна ставіцца да новых членаў, а міністр замежных спраў Даніі захоплены прыгажосцю Белавежскай пушчы.

— Дыспрапорцыя паміж багатымі і беднымі рэгіёнамі ў Польшчы павялічваецца. Еўрапейскія сродкі з'яўлююцца апошнім шанцам на развіццё падляшскага рэгіёна. Заахвочваю да супрацоўніцтва прадстаўнікоў трох паветаў, бо тады шанцы атрымаць сродкі будуць большыя, — сказаў міністр Цімашэвіч. Паабяцаў ён, што будзе намагацца, каб са сродкаў Еўрасаюза будавалася міжнародная дарога праз Сувалкі, Беласток, Седльцы, Люблин і Пярэмышль. Паводле міністра, дарога павінна стаць шанцам на развіццё ўсходніх рэгіёнаў Польшчы.

Міністр Владзімеж Цімашэвіч напомніў аб неабходнасці адкукаці пракаўнікоў у напрамку прыцягнення да сваіх гмін еў-

расаюзных фондаў, напрыклад, пасылаць маладых добраадукаваных людзей на стажыроўкі ў краіны Еўрасаюза. Войт Нарваўскай гміны Якуб Садоўскі расказаў пра безвыніковую намаганні атрымаць сродкі з фонду „PHARE 2000” (надта бюрократычныя еўрасаюзныя структуры).

— Звычайнаму чалавеку Еўрасаюз не патрэбны. Дай ім 100 золотых [Еўрасаюзу — А. М.], то аддадуць табе 25. Зрабілі б пры нагодзе выбараў аптыгтанне ці людзі хоць уваходзіць у Еўрасаюз і ведалі б. Людзі астаюцца без працы, то што ж будзе з нашай Гайнаўкай. Тут і без высяляння ўсё зарасце лесам. Калі сёння элеваторы поўны збожжа, то з-за мяжы яго імпартуюць надалей. Зараз гаспадарка ў 10 гектараў непатрэбная. Каб не дарабляў я ў горадзе, то цяжка было бы выжыць, — пракаментаваў у кулуарах выступленне міністра Сяргей Кучко з Махнатага.

У наступнай частцы сустэрчи прадстаўнікі цэнтральных устаноў мелі падрабязна пайфармаваць пра сродкі з Еўрасаюза, якім могуць пакарыстацца самаўрады. Аднак, іх выказванні былі даволі агульнымі і тычыліся фондаў „ISPA” і „SAPARD”. Самаўрадаўцаў гэтая інфармацыя не задаволіла. Наракалі яны, што складана атрымаць сродкі з Захаду, што спачатку трэба рыхтаваць праекты, загадзя выкладаць на інвестыцыі гмінныя грошы, якіх у кожнай гміне бракуе і доўга чакаць на рашэнні.

Чаргавае спатканне, звязанае з уваходам у Еўрасаюз, адбудзеца ў верасні ў Белавежы.

Аляксей МАРОЗ
Фота Крыстыны КАСЦЕВІЧ

Мы не з гэтых герояў

Як жа трапна размалываў сучасную рэчайснасць Васіль Петручик у допісе „Калі не ўкусіць, то хаця б ушчыпніць” („Ніва” № 23 ад 9 чэрвеня 2002 г.), дзе паказаў, як правыя групоўкі ставяцца да тых, хто змагаўся за свабоду і незалежнасць Айчыны на савецкім баку.

У час нямецкай акупацыі наша сям'я моцна пацярпела. У час перастрэлкі партызан было забітых двух нямецкіх жандароў, маці цяжка паранена, а бацька апынуўся ў канцлагерах. Пры камуне бацькі лічыліся ветэранамі і Рада Дзяржавы ўзнагародзіла іх Партызанскімі крыжамі.

У студзені 1959 года ў Чаромсе праходзіла сустэрча з героямі падзеяў 1944 года. Кінахроніка ВОП зрабіла фільм у нашай хаце, якога, на жаль, дагэтуль я не бачыў. Ад некалькіх месяцаў хадайнічаю абы яго адшукані. Дзякуючы ветлівасці каменданта заставы Гранічнай аховы ў Чаром-

се, я атрымаў адрас варшаўскага архіва, дзе магла бы знаходзіцца кінастужка хронікі. На свой ліст з красавіка г.г. я не атрымаў адказу. Размаўляў асабіста з камендантам Падляшскага аддзялення Гранічнай аховы ў Беластоку. Палкоўнік абяцаў дапамогу, зрабіў на дыскце копію здымкаў, зробленых хронікай у 1959 годзе і абяцаў паслаць у Варшаву. Чакаю два месяцы. Без адказу. Зараз разумею ісціну справы. Каб тычылася яна не савецкіх партызан, а іншай групоўкі, дык, магчыма, справа даўно рашылася б. Навошта выцягваць зараз на дзённае свято „рускіх” герояў, якіх зараз лічым ворагамі? Пагаджаюся заўтам з Васілем Петручуком, што шануюцца тая „барацьбіты”, якія змагаліся з бальшавікамі, а не тая, якія сцякалі крывёю за свабоду і незалежнасць Айчыны. І гэта самая сумная праўда!

Уладзімір СІДАРУК

Чэмпіянат свету па футболе і Беларусь

Паглядзеўшы пару дзесяткаў трансляцыйных футбольных матчаў з чэмпіянату свету ў Карэі і Японіі, прачытаўшы сотні коментараў у газетах, прыйшоў я да вываду, што гэта галіна спорту дасканала застувае народам патрэбу змагання з прымененнем мілітарных сродкаў. Радасць ад перамогі, якую бачылася на вуліцах турэцкіх і бразільскіх гарадоў можна толькі параўнаць з рэакцыямі, якія дэманстраваліся грамадствамі Савецкага Саюза і Паўночнай Амерыкі пасля капітуляцыі Нямеччыны ў 1945 годзе.

Паражэнне расійскай каманды з Японіі выклікала ў маскоўскіх патрыётатаў такую патрэбу рэваншу, што гатовыя былі яны знішчыць ўсё японскае ў гэтым горадзе, а нават і расійскае, калі надта напамінала замежнае паходжанне. Палякі адправілі ў адстадуку свайго футбольнага генерала Ежы Энгеля, не дазваляючы яму нават патлумачыць прычыну прыгрыву свае каманды. Плач на вуліцах Парыжа найлепш адлюстроўваў настроі французаў пасля таго, калі іх салдаты вымушаны былі вяртацца дадому пасля паражэння на стадыёнах Азіі. Можна сабе ўяўіць што адбывалася ў Іспаніі, калі на вачах усяго свету іх каманда двойчы заўгнала мяч у карэйскія вароты, а тым часам арбітр вырашыў, што пераможцамі сталі карэйцы, якім раз удалося прымусіць да капітуляцыі іспанскага варатара. Пасля фінальнага матча найлепш было відаць амаль містычны падыход да футбола бразільскіх пераможцаў — адны футбалісты маліліся на стадыёне, другія плакалі, яшчэ іншыя кінуліся ў нейкі рытуальны танец. На гэтым фоне для кантрасту камера паказвала прайгравых немцаў, якія занялі другое месца ў гэтым чэмпіянате. Немцы хадзілі з пахіленымі гловамі, а варатар сядзеў у варотах быццам бы яго суродзічы, папаўшы ў палон пад Сталінградам. Дайшлі так далёка, у фінал, аднак прайгравы матч з найлепшай камандай свету перажывалі як нацыянальную катастрофу. Відаць было рэакцыю народа, які мае амбіцыю быць

першым і не задавальняеца другім месцам. Праз чатыры гады, калі чэмпіянат будзе адбывацца ў Берліне, яны напэўна захочуць даказаць, што найлепшы ў футбольным спорце.

Глядзеўшы фінал чэмпіянату свету, я задумоўваўся як выглядала б трансляцыя, калі б насупраць бразільцаў выйшли футбалісты Беларусі. Мелі яны вялікі шанец выступіць у гэтым чэмпіянате, але, разграбавшы палякаў у Мінску, не захадзелася ім ужо змагацца з украінцамі. Можа не хацелі пакрыўдзіць братні славянскі народ, але не паказалі таксама волі змагання падчас матча з Арменіяй. Немцы, якія з вялікім цяжкасцю прабіліся ў Японію і Карэю, не прадстаўлялі сваёй ігры нічога асаблівага, апрача незвычайнай волі перамогі. На стадыёне відаць было калектыв, які змагаўся за нешта большым грошамі, належныя пераможцам.

Калі хакейная каманда Беларусі падчас апошніх алімпійскіх гульняў прыблізілася да фіналу, беларускія спартсмены ігралі так, як бы хацелі перапрашаць амерыканцаў за тое, што апынуліся разам на лёдзе. У матчы за трэцяе месца з Расійскімі хлопцамі з Беларусі гулялі так быццам узделнічалі ў спартыўным фэсце з нагоды каstryчніцкай рэвалюцыі.

Можа ўсё выглядала б інакш, калі б беларускія спартсмены выступалі са свядомасцю, што разам з імі перажывае, напрыклад, футбольны матч 10 мільёнаў людзей, што тысячы будуть плакаць ад радасці, калі стануть пераможцамі, або ад роспачы, калі прайграюць. Пачуццё смутку ў Беларусі, — гаварыў калега з Мінска, — адчуваўся, калі з чэмпіянатам свету развіталаася зборная каманда Расіі.

Неўзабаве пачненца спаборніцтва за ўдзел у футбольным чэмпіянате Еўропы. Калі туркі ці сенегальцы змаглі перамагчы футбольныя імперыі свету, беларусы маюць вялікі шанец праславіцца сваёй прысутнасцю ў Еўропе не толькі праз прэзідэнта-скандаліста і рэферэндумы, адкідаючыя дэмакратыю і незалежнасць.

Яўген МІРАНОВІЧ

З Беларускім камітэтам

Па ініцыятыве Беларускага самаўрадавага Форуму 30 чэрвеня ў Гайнаўскім белліцэі адбылося спатканне, у час якога створаны быў Беларускі выбарчы камітэт для ўдзелу ў самаўрадавых выбарах.

На сход запрошаны быў прадстаўнік Форуму меншасцей Падляшша Ян Зенюк, старшыня Гайнаўскага аддзела Беларускага саюза ў Рэчы Паспалітай Міхал Андрасюк, старшыня Павятовага аддзела БГКТ у Гайнаўцы Яўген Валкавицкі, старшыня Гайнаўскага аддзялення Праваслаўнага брацтва св. св. Кірылы і Мяфодзія Ян Андраюк ды актыўісты Беларускага народна-выбарчага камітэта, якія працавалі ў ім у ходзе выбараў у 1998 годзе. Міхал Голуб звярнуў увагу, што беларусы Гайнаўшчыны ўвесе час выступалі пад шыльдай Беларускага выбарчага камітэта, Міхал Байко і Яўген Сачко рассказалі аб працы беларускіх радных. Сымым іх вялікім поспехам на беларускай ніве было стварэнне Беларускай гімназіі ў Гайнаўцы. Ян Зенюк расказаў чым займаецца Форум меншасцей Падляшша (улады Форуму яшчэ не вырашылі з кім у кааліцыі ці самастойна пойдуць на выбараў ў Сеймік Падляшскага ваяводства і Гарадскую раду Беластока).

У час дыскусіі былі прапанавы выкінуць з назвы камітэта слова **беларускі**, але не атрымалі падтрымкі. Сабраныя адна-

галосна пастанавілі заснаваць Беларускі выбарчы камітэт, які будзе прымаць ўдзел у самаўрадавых выбарах у гмінах Гайнаўшчыны і ў Гайнаўскім павеце. У тайным галасаванні была выбрана Управа камітэта з 9 чалавек. Старшынёю Управы БВК стаў Яўген Сачко, яго намеснікам — Ян Лемеш, сакратаром — Міхал Андрасюк, скарбнікам — Анатоль Лапінскі, членамі — Мікола Яноўскі, Яўген Янчук, Міхал Голуб, Міхал Байко і Ілонія Карпюк.

Яшчэ зарана гаварыць ці Беларускі выбарчы камітэт пойдзе на выбараў ў кааліцыі ці самастойна, бо не было яшчэ размоў з іншымі камітэтамі. Беларускі камітэт адкрыты на такія размовы. У паасобных гмінах будуць назначаны асобы адказныя за падрыхтоўку да самаўрадавых выбараў ад Беларускага камітэта. Праграма камітэта ўлічыць патрэбы і проблемы нашых гмін, — заяўві сакратар Управы Беларускага выбарчага камітэта і адказны за супрацоўніцтва з СМИ Міхал Андрасюк.

Беларускі самаўрадавы форум як структура не будзе прымаць ўдзелу ў выбарах. БСФ з'яўляецца толькі ініцыятарам стварэння Беларускага выбарчага камітэта. Форум будзе займацца самаўрадавай адкукацый, распаўсюджваннем інфармацыі аб рэгіёне і супрацоўніцтвам з беларускімі самаўрадамі ў Беларусі.

(ам-з)

Прымусовыя творы Я. Купалы

Ты крыкнуць не можаи „ратуйце!”,
і мусіш ты „дзякуй” крычаць.

М. Багдановіч

Яшчэ з нашаніўскага перыяду сваёй творчасці Купала марыў аб вызваленіі Беларусі з-пад няволі, але Каstryчніцкая рэвалюцыя не прынесла жаданага вызваленія беларускаму народу. Таму паэт не прыняў яе і заклікаў у сваіх творах беларусаў падняцца на рэвалюцыю нацыянальную.

„З квіцістымі сонечнымі думкамі, з нязломнай верай у лепшую долю й волю, пойдзем усё наперад і наперад пад святым сцягам вольнай Беларусі.

Змагайся і стань вольным, Беларускі Народ!”

(З прамовы 24 чэрвеня 1920 года на 15-я ўгодкі сваёй творчасці).

Выконваючы патрабаванні чыноўнікаў „ідэйна і палітычна перабудаваща”, Купала ўсё ж такі знаходзіў спосабы абысці цэнзурныя рагаткі. Так у вершах 1923 года „О, так! Я — пралетар! I над царамі цар магутны... Мне бацькаўшчынай цэлы свет, ад родных ніў я адварнуўся...”, заканчваеца супярэчаннем сказаным: „Мне сняцца сны аб Беларусі”.

„Пагромная бальшавіцкая крытыка вуснамі свайго галоўнага прадстаўніка Лукаша Бэндэ дванаццаць гадоў пазней — у 1935 годзе — назвала гэты верш „па меншай меры карыкатурай на пралетарскі інтэрнацыяналізм”. (Ст. Станкевіч).

Цэнзурныя чысткі, што час ад часу праводзіліся паводле найважнейшых твораў Купалы, хацелі паказаць асобу паэта сярэдняй якасці, але ён „на працягу ўсяго савецкага перыяду ў сваёй любасці і вернасці беларускаму народу быў непахісны”.

Вершы „Маё мнё сонца, правадыр”, „Аб Сталіне — сейбіту песня мая”, „Дзякую партыі Леніна-Сталіна”, „Нашым кандыдатам у Вярхоўны Савет БССР — таварышам Сталіну, Молатаву, Варашылаву і Яжову”, „Нашаму святу” і г.д. — не болей як „віза для друку” і „непатрэбныя прывескі”. Гэтая няшчырасць паэта была вымушана палітычнымі абставінамі:

Слава сокалу, што родам
З-пад каўказскіх скалаў,
Што з Крамля прамені сее
З юнацкім запалам.

„Нашаму святу”

Або:

Слава нашаму Яжову,
З Ленінграда родам,
Што расправіўся, як следна,
З дыверсанцкім збродам.

„Нашым кандыдатам...”

Слушна назваў Ст. Станкевіч гэтыя, з дазволу сказаць, вершы панегірычны мі, са „з’едлівай іроніяй”. Толькі гэтую іронію заўважаеш, калі скінеш „камуністычныя акуляры”.

Табе, правадыр, мае песні і думы,
І ічырья ічырага сэруца парывы!
Бо хто калі сыніў, ды хто калі думаў,
Што будуя вольны, што будуя і чаславы.

Бо хто калі думаў, што я жыці буду,
Яктушка, як вечер наднівай квіцітай,
I дзівам дзівіца вялікаму цуду,
Што вокаля мяне так цуднэе ўрачыста.

Што ты, правадыр, нібы яснае сонца,
Мне вочы адкрыеш на зямлі і небе...
Свяціся ж ты, сонца, ў маё век аконца:
Вітаю цябе і сольлю, і хлебам.

„Табе, правадыр”

Прыкра, але менавіта мастацкая ўбогасць такіх і падобных ім твораў крытыка асвятляла як „перыяд найбуйнейшага росквіту паэтычнага таленту Янкі Купалы”. Дарэчы, што датычыцца савецкага купалазнаўства, то яно, як сведчыць С. Дубавец, не мае дачынення да літаратуразнаўства: „... рэч тут не ў прыстасаванстве, а ў прыродзе „школы”, у непарыўным адзінстве з адзіна магчымай лініяй, з курсам, які заяўлены на сёння. Дзвюх думак для школы быць не можа. Сёння адна, заўтра другая. Хвалячы Сталіна, лаючы Сталіна, хвалячы Хрушчова, лаючы Хрушчова, хвалячы Брэжнева, лаючы Брэжнева, „школа” застаецца абсалютна шырай, бо асобу ў ёй замяняе курс. Толькі прычым тут літаратура?...”

Тамара ЛАЙРЭНЧУК, г. Высокое

Узнагароды найлепшым па вучобе гімназістам-выпускнікам (на першым плане Эмілія Мароз) уручыў дырэктар Яўген Сачко і настаўніца Ірэна Куптэль.

На канікулы з узнагародамі

Урачыстасць заканчэння навучальнага года ў Комплексе школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Гайнавіцы, якая праходзіла 21 чэрвоня, распачалася ад спаткання настаўнікаў з белгімназістамі. Дзве гадзіны пазней у актавы зал развітаца прыйшлі белліцісты. Спецыяльныя запрашэнні атрымалі бацькі выпускнікоў-выдатнікаў. Усім ім дырэктар Яўген Сачко уручыў віншавальныя лісты з падзялкамі за добрае выхаванне сваіх дзяцей.

Сярод гімназістаў самыя лепшыя ацэнкі атрымала Анна Сянкевіч з I „а” класа (найлепшага гімназічнага класа). Найлепшімі вучнямі першых класаў сталі таксама Магдаліна Андраюк, Павел Келбашэўскі, Магдаліна Чыквін і Наталля Тарасевіч. Марта Аксяントовіч, Паўліна Васілюк, Анеля Панькоўская і Марцін Мароз сталі найлепшымі вучнямі сярод другіх класаў гімназіі, а Эмілія Мароз, Анна Паўлючук, Барбара Петручук і Марта Федарук сярод выпускнікоў гімназіі.

У белліці найлепшымі па вучобе сярод другіх класаў (не было набору ў першыя класы) сталі Іаанна Врублеўская, Наталля Лемеш і Магдаліна Леанчук, а з ліку трэціх класаў — Міхал Аўксенціюк, Ева Скепка і Іаанна Янчук.

Вучні з белгімназіі і белліцэ атрымалі ўзнагароды за поспехі ў беларускамоўных конкурсах і Алімпіядзе беларускай мовы, дзе лаўрэаткай стала

Агнешка Сачко, а фіналістамі — Малгажата Янчук, Анна Бадавец і Ева Скепка. За вылучэнне ў Праваслаўнай алімпіядзе рэлігійных ведаў узнагароду атрымала Магдаліна Хворась. Дырэктар уручыў узнагароды гімназістам Анне Паўлючук, якая ўвайшла ў лік лаўрэатаў Конкурсу беларускай мовы, Марце Федарук, лаўрэатцы Ваяводска-га матэматычнага конкурсу і фіналісты фізічнага конкурсу і Таїсе Плеве — фіналісты Ваяводскага конкурсу польскай мовы. Дырэктар зачытаў прозвішчы Барбары Петручук і Паўла Адамскага, якія дабіліся поспехаў у Міжнародным матэматычным конкурсе „Кангур 2002”. Узнагароды і дыпломы атрымалі вучні за поспехі ў спартыўных спаборніцтвах, музычных конкурсах і за працу ў школьнім часопісе „Слоўца”. Вылучаны былі ўдзельнікі Музычнага гімназічнага калектыву і калектыву „Знічка”. У час мемарыяльства ўручаны былі ўзнагароды пераможцам раней праведзенага Конкурсу прыродазнаўчай фатаграфіі. У катэгорыі ліцістак першага месца заняла ў ім Малгажата Карпюк, другое — Міхал Андрасюк, а трэцяе — Наталля Лемеш, а сярод гімназістаў першага месца дабілася Юстына Казьмерчак, а вылучэнні атрымалі Каміль Андраюк і Марта Аксяントовіч.

Аляксей МАРОЗ

Фота аўтара

Грунвальдская бітва па-беларуску

Нядайна мне ўдалося набыць папулярны нарыс па гісторыі Беларусі „Беларусь учора і сянянія”. Гэтая кніга Язэпа Найдзюка і Івана Касяка перавыдзеная ў 1993 годзе мінскім выдавецтвам „Навука і тэхніка”.

Гісторычны факты далёкага мінулага нярэдка залежаць ад аўтара падручніка, ад крыніц, якімі карыстаюцца гісторыкі. Польскія вучоныя абаліраючыся на гісторыю Яна Дlugаша заўсёды пішуць, што літоўска-беларускія войскі хутка кінуліся ў цякаць пад напорам крыжанскаў, а перамаглі супольнага ворага, галоўным чынам,

польскія рыцары. „W tej bitwie sami tylko rycerze smoleńscy stojąc mocno przy swoich trzech chorągwiami walczyli z założycią i nie splamili się ucieczką. (...) reszta Litwy odstawiwszy w boju Polaków pierzchnęła i przed ścigającym uciekła nieprzyjacielem. (...) W czasie toczonej się z założycią bitwy, stał Władysław, król Polski z bliska i przypatrywał się dzielnym czynom swoich rycerzy”.

У літоўскай хроніцы гаворыцца, што перамогі дасягнулі сілы Вялікага княства Літоўскага. Чытаем: „Падчас бітвы Ягайла быў на імшы і Вітаўт прыйшоў да яго і папрасіў дапамогу

такім словамі: „Ты слухаеш імшу, а князі і баяры, мае браты, ляжаць паненя, шмат хто забіты, а твае людзі не хочуць ім дапамагчы”. Пачуўшы такія слова, Ягайла паслаў свайго камергера па свежыя войскі. Іншыя польскія жаўнеры не дапамагалі, а проста назіралі.

Далей беларускія гісторыкі пішуць: „Непахінасць беларускіх вояў у цэнтры дала магчымасць аўяднанаму войску сабраца і перайсці ў контранаступ. Нямецкае войска было ўшчэнт разбіта”.

Можна яшчэ прачытаць, што войска Вялікага Ордэна налічвалі прыблізна 80 000 чалавек, а сілы Вітаўта і Ягайлы налічвалі 91 харугву або 160 000 ваяроў. Ці не перабольшаны гэтыя лікі? Польскія падручнікі падавалі раней іншыя лі-

кі, напрыклад: 30 000 крыжакоў і 40 000 польска-літоўскіх вояў.

Беларускія атрады складаліся з харугваў з такіх гарадоў як Берасце, Горадзен, Ваўкавыск, Ліда, Пінск, Палацк, Віцебск, ды тры харугвы са Смаленска.

Выснова такая, што перамагла большасць, якую складалі беларускія, польскія, украінскія, жамойцкія воі. Цікава, што перад вайной Вітаўт пазычыў Ягайлу 20 000 грошаў для нанясці замежных войскаў: вершнікаў з Чэхіі ды Татары.

Як бачым Грунвальдскую бітву інакш уяўляюць палякі, а інакш беларусы ці літоўцы.

А цікава, як пішуць у нямецкіх падручніках гісторыі пра бітву пад Танэнбергам, чыя праўда верагоднай?

Мікалай ВАРАНЕЦКІ

Ужо тры дні да канікул Марыся спакавала рукзак. Яна хацела чым хутчэй з'ехаць з горада. У першы дзень канікул прафудзілася ў пяць гадзін раніцы, каб паспесь на цягнік. Ехала ў вёску. Там чакала яе бабуля Люба, сабакі Жучок і Бэя, дзеці, рэчка, лес, старыя людзі.

Пасля прыезду Марыся наведала ўсе старыя месцы. Дзяўчынка сумавала за лугамі і лясамі, яны сніліся ёй зімою. Тады раніцай, яшчэ перад школай, Марыся брала каляровыя алоўкі і малявала свой сон. На яе малюнках, як жывыя, брыкалі звяркі, пахлі каляровыя лугі, смяяліся дзеці. Усе малюнкі, вядома, прадстаўлялі Бор — родную вёску бабулі. Мясціна, сапраўды, знаходзілася ў лесе, рэдка тут траплялі прыезджяя.

— Бабуля, ці дазволіш зрабіць у сваёй клуні вернісаж? — спытала ўжо ў першы дзень дзяўчынка.

— Вядома! Яшчэ ніколі не было вернісажа ў нашым Боры.

Бабка Люба жыла адзінока. І ёй цэлы год сніліся канікулы, светлы час, час, калі прыезджае Марыся. Тады хацелася жыць. Спазіраючы на ўнучку, баба Люба ўспамінала сваё дзяцінства. Часам рассказала пра свае лялькі.

— То я спяку пірог пад твой вернісаж, — усміхнулася бабуля. — Трэба ж гасцей пачаставаць!

Марыся тыдзень рыхтавала выстаўку. Тут былі партрэты вясковых людзей: солтыса Пятра, трактарыста Віці, знахаркі Ліды. Адна карціна прадстаўляла бабулю. Цікавым

У Студзіводах (май 2002 г.).

Фота Міры Лукшы

Марыся на канікулах

атрымаўся яе партрэт — на ім былі дзве жанчыны: старэнка Люба трymала за ручку малую Любку. Каля іх ляжала шчаня і стаяў кош з грыбамі.

Марыся не была падобнай на бабулю, але яны абедзве вельмі любілі хадзіць па лесе і збіраць грыбы.

Вернісаж зрабілі ў нядзелю, пасля абеду. Сышліся малыя і старыя.

Польска-беларуская крыжаванка № 28

Запоўніце клеткі беларускім словамі. Адказы (з наклеенымі контрольнымі талонамі) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Wino-grona	▼	Ciasto	▼	Pożar	Kasztan	▼	Dar	✖
		Numer		Ganek				
►		▼		▼			▼	Ryż
Róża	►				Kula	►		▼
►					Trzy	►		
Gwar	►			✖	✖	✖	✖	✖
✖		Góra		Kino	►			

Адказ на крыжаванку № 24: Грыф, апад, сцэнарыст, парасон, паратунак, дар, золата, верш. Спакой, рыцар, эра, фанат, пасуда, карона, дынар, мята, душ.

Узнагароды, запісныя кніжкі, выйграі: Наталля Герасімюк, Юстына Аўласюк, Марта Кузыка і Крыстафор Прычыніч з Махнатага. Віншуем!

Вершы Віктара Шведа

Кашэчая размова

На пана дворку каток з кошкай

Пасябравалі сабе трошки.

— Пажэнімся мы, так як людзі,
Ты працаўшы зусім не будзеши.

— Ты можа, сябра мой вусаты,
Маеш гаспадароў багатых?

— Ды не, каханая сяброўка,
Куплю табе я мышалоўку.

Той што брэша —

не кусае

— Ты не бойся на падворку
Нашага сабакі, Рая.

Ёсць такая пагаворка:
„Той што брэша — не кусае”.

Рая зразумець спрабуе
Усё, што сказаў ёй Якаў:

— А ці пагаворку тую
Ведае і твой сабака?

Быў смачны пірог з чарніцамі і мно-
га смеху.

— Я на тваім партрэце як адкаль-
каваны! — смяяўся сусед Віця. Яму
было прыемна, вось намалявалася яго
дзяўчынка з вялікага горада, з Вар-
шавы. На карціне ён у будзённым
адзенні, сядзіць задуманы на трак-
тары „Беларусь”.

Дзядзька Віця не прыйшоў з пусты-
мі рукамі — прынёс сваёй мастачы
кош грыбоў-чарвонагалоўца.

— Шкада, што няма тэлебачання,
паказала б, якая ў нас культура! — сказа-
лі солтыс Бора, дзядзька Пятр.

Людзі смяяліся і віншавалі Мары-
сю і яе бабулю. Адна баба Ліда, ста-
рая знахарка, сядзела ціхенька і ду-
мала. Яна пільнавала, каб не суро-
чылі іхньюю Марысю.

На змярканні над Борам неба па-
ружавела.

ЗОРКА

Цудоўныя жорны

Жылі ў старадаўні час два браты: адзін багаты, другі зусім бедны. Багаты бедняка ненавідзеў. Вось неяк у бедняка хлеб скончыўся, хацеў купіць, ды за што купіш, калі ні гро-
ша за душой. Пайшоў прасіць у ба-
гатага. Багаты, як толькі ўбачыў яго, выкінуў у акно заплянелую сві-
ную лapatку і закрычаў злосна:

— Ну, чаго прыйшоў? Вось табе
свіная лapatka. Ідзі ў пекла, прада-
сі, будуць грошы.

Падзякаваў бядняк за такую ла-
ску, заплакаў і пайшоў у пекла. Але
тут сустрэўся яму сівы дзядок.

— Чаго плачаш?

— Як не плакаць — паслаў мяне
любы браток у пекла прадаць гэтую
лapatку. Ды як жа я яе прадам, калі
і дарогі туды не ведаю.

— Ці варта прац такую дробязь
сумаваць. Слухай, што я табе скажу:
чэрці на свіную лapatку як ашале-
лія кідаюцца, а дарогу знайсці ту-
ды — раз плюнуць. Ідзі па гэтай
сцежцы — вось і дойдзеш праста да

пекла. Ды толькі запомні: не прасі
за лapatку грошай, а прасі жорны,
што ў кутку валяюцца.

Падзякаваў яму бедны брат і пай-
шоў. Ідзе, ідзе — а да пекла не так
ужо блізка, усё канца сцежцы няма.
Нарэшце вось яно, ды толькі трапіць
туды не праста: вялікія-вялікія
вароты. Пачаў стукаць у іх. Выходзіц
трохгаловы чортаў слуга.

— Што трэба?

— Ды вось свіную лapatку пра-
даю.

— Што? Свіная лapatka? Колькі
просіш?

— Ды таргавацца не буду. Аддай
тыя жорны, што ў вас у кутку валя-
юцца, вось і дамовімся!

— Не, не, не! Бач чаго захацеў!
Можа што іншае возьмеш?

— А мне больш нічога не трэба.
Давай жорны — і па руках.

— Не, не, не, і не прасі! — упра-
еца трохгаловы.

Але бядняк бачыць, што чортаў
слуга ablізваецца, пазіраючы на ла-

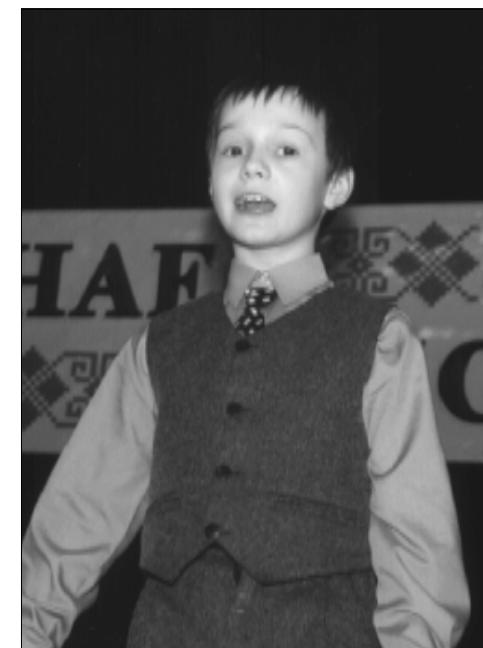
П'еса „Бывае горш” у выкананні дзяцей з ПШ н-р 4 у Беластоку.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Адам Адзіевіч, ПШ у Орлі.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Патрык Шацілоўскі, ПШ у Чыжах.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Уладзімір АРЛОЎ, Адкуль наш род

Крылавае стагоддзе

У царскім палоне

Вайна прынесла яшчэ адно страшнае гора. Цар пастанавіў перасяліць у Масковію трыста тысяч беларусаў (але ў сапраўднасці гэтых перасяленцаў было значна болей).

Шмат наших продкаў сталі прыгоннымі сялянамі расійскіх памешчыкаў. У Астрахані ды іншых паўднёвых гарадах царскія стралцы ганджалі палоннымі з-пад Полацка, Віцебска, Воршы і Амсціслава. Іх прадавалі персам і туркам у вечнае рабства па тры рублі за чалавека.

Вялікую частку палону цар пасяліў у сваёй сталіцы. Жыхары цёмнай, амаль цалкам непісьменнай Масквы вельмі здзіўляліся, што ледзь не палова перасяленцаў з Беларусі ўмела чытаць і пісаць. Нашы землякі адчынялі там школы.

З гісторычных дакументаў вядома, што адну такую школу трymаў беларус Якуб Якаўлеў, а полацкі манах Варлам вучыў маскоўскіх дзяцей лацінскай мове. З наших здольных юнакоў і дзяўчат быў створаны першы ў Маскве і ва ўсёй расійскай дзяржаве тэатр.

Самымі каштоўнымі для цара і ягоных баяраў палоннікамі былі беларускія

маісты. З-пад Воршы перасялілі на чужыну друкароў з іхнай друкарняю. На ўсход гналі разъяроў, ювеліраў, кафляроў, пераплётнікаў, збройнікаў... Яны аздаблялі саборы і царскія палацы, вучылі свайму рамяству мясцовых людзей.

Калі вы будзеце ў Москве і трапіце ў багатыя крамлёўскія музеі, памятайце, што шмат якія скарбы Залатой, Срэбнай і Майстроўнай палатаў створаныя таленавітымі рукамі наших сучынінкаў.

У другой палове XVII стагоддзя беларускія маісты складалі пятую частку насељніцтва Москвы. Гістарычныя дакументы кажуць, што наши землякі мелі блей за пяцьдзесят спецыяльнасцяў. Шмат якія рамёствы, добра асвоеныя ў Беларусі, расейцам былі зусім невядомыя.

Турыстаў з розных краін у Москве часта прыводзяць у славуты Смаленскі сабор Новадзявочага манастыра. Кожны, хто трапляе туды, захапляеца дзвіноснай пазалочанай разъбою, якая ўпрыгожвае храм. На жаль, мала хто ведае, што гэтае дзіва стварыла арцель выдатных беларускіх маістроў.

(працяг будзе)

патку, і не адступаеца ад свайго. Нарэшце згадзіўся слуга аддаць жорны. Дамовіліся: чортаў слуга з лапаткай у пекла пабег, замкнуўшы з сярэдзіны вялікія вароты, а бедны брат з жорнамі паспяшаўся назад.

Сустракае ён па дарозе таго самага дзядка.

— Ну як, выменяў?

— Выменяць, то выменяў, ды вось не ведаю, што з імі рабіць! Мне і маюць няма чаго.

— А ты не спяшайся бедаваць, пакуль не даведаўся. Жорны гэтыя не простыя, а чарадзейныя. Калі ў цябе чаго не хапае, — толькі загадай ім, адразу ж жорны пачнуть круціцца і пасыпецца тое, што табе трэба. Я табе скажу слова, якімі іх спыніць можна, толькі ты глядзі — нікому іх не гавары.

Навучыў дзядок бедняка, як з жорнамі абыходзіцца, і знік.

Прыйшло да бедняка райскае жыццё: кожны дзень жорны найлепшымі сістравамі яго частуюць, усякага добра ў запас нарыйтавалі і пад канец гэтулькі золата намалолі, што бедны брат цудоўны замак пабудаваў.

Убачыў багаты брат гэты замак, прыбягае сам не свой.

— Як ты такі замак пабудаваў? Чаму ў мяне такога няма? Ах, які ж ты ў мяне добры брат! Я цябе так люблю, што і словамі не перадасі! Ну, скажы, як ты яго пабудаваў?

— Такі так,— расказвае бедны брат.

— Ах, значыць уся справа ў жорнах! Няўжо? Любы браток, прадай мне свае жорны! Ну, Богам прашу, прадай! А то не пайду адсюль!

— Ну добра, добра! У мяне ўсяго ўжо ўдосталь. Нажывайся цяпер ты.

Пачуў гэта багаты брат, схапіў жорны і пабег дадому. Прыбег, аддыхацца не можа, калоціца ад радасці. Жонка здзіўляеца, што гэта з мужам здарылася? А той толькі сапе ды хваліца, як ён цяпер зажыве.

З раніцы сабраўся багаты брат з парабкамі на сенажаць. Гаспадыня хоча дома застацца, кашу на снеданне згатаваць, а гаспадар не згаджаецца:

— Я сам прыбягу, загадаю жорнам хуценька кашы намалоць.

Добра. Пайшл ўсе на сенажаць. Падыходзіць час снедаць, кінуў гаспадар касу і памчаўся дадому па кашу.

Загадаў жорнам намалоць кашы. Мелюць яны, мелюць — усе гаршкі поўныя. Хопіць ужо — а жорны ўсё мелюць! Гаспадар крычыць: „Хопіць! Хопіць!” Не дапамагае — мелюць жорны, ды і толькі. Ужо ўесь пакой поўны кашы, а жорны мелюць. Ужо каша на двор выпірае — а жорны не перастаюць малоць.

Спалохаўся гаспадар, хапае жорны і цягне за вароты. Але і гэта не дапамагае: каша лезе і лезе — неўзабаве ўжо ўсю сядзібу затапіла. Цыфуты, вось навала! Падхапіў ён гэтую шалённую жорны і панёс да брата — няхай куды хоча падзене іх. А брат толькі ўсміхнуўся, сказаў ціха вядомае яму слова — і кашу як нажом абрэзала.

Але вось плывуць аднойчы пагодлівым днём па моры карабельшчыкі, бачаць — на беразе нешта блішчыць. Здзіўляюцца — што гэта такое? Сышлі з карабля. Падыходзяць, бачаць: залаты замак. Уесь залаты, і дах, і сцены — усё з чыстага золата. Чый жа гэта такі?

— Мой! Чый жа яшчэ? — адказвае бедны брат.

— А дзе ты гэтулькі золата ўзяў?

— Да вось жорны намалолі, — расказвае брат.

— Як? Вось гэтыя нікчэмныя жорны? — здзіўляюцца карабельшчыкі і разглядаюць іх. Вядомыя яны шэльмы — і ў наступную нач узялі ды і ўкралі жорны. Раніцай шукае іх брат, ледзь разум не страціў — няма, ды і толькі! А карабельшчыкі даўно ўжо ў моры, ад шчасця не ведаюць, што жорнам загадаць. Пакуль спрачаліся, адзін жартайнік узяў ды і крыкнуў:

— Солі спярша трэба намалоць! Солі! Соль мы дома забылі, няма чым абед пасаліць.

Ну добра, няхай солі намеле. Мелюць жорны, мелюць, ужо ладная місіка поўная. Бадай хопіць, трэба было б спыніць, а жорны не спыняюцца, хоць плач.

Што ж рабіць? Ходзяць карабельшчыкі вакол іх, спрабуюць рукамі спыніць — ды дзе там! Нічога не дапамагае: за кароткі час увесь карабель напоўніўся соллю і патануў разам з карабельшчыкамі, разам з жорнамі. А жорны і да гэтага часу на дне марскім усё мелюць ды мелюць. Вось чаму і вада ў моры салёная.

У пасёлкавым клубе Жыліёвага кааператывіва „Захэнта” (вул. Мешка I, 16 у Беластоку) спявай Гарадок. На другім плане — Анна Рамановіч.

Давай, прысядзем за столом...

„Гарадок” у „Зеніце”

— Niech nam żyje Gródek! — віталі пенсіянеры гарадоцкіх спявачак у беластоцкім клубе „Зеніт”, што ў раёне „Пястра”. Спадарыня Анна Рамановіч, якая збірае сеніёра і цікава арганізуе ім час, запрасіла аматараў беларускага песні і добра пагуляць, незалежна ад узросту. І я пераканана — так, як гуляюць „срэбнавалосыя”, ніхто не ўмее! А бываю часта на імпрэзах арганізаваных імі і для іх. Бо ўмеюць цешыцца, ведаюць шмат песень, выдатна ўсе танцујуць класічныя танцы і не толькі, любуюцца кожнай хвілінай, нават калі ломяць косці і баліць душа. Тым больш, што сярод іх шмат беларусаў — так і ў „Зеніце”: праз пару хвілін уся зала спявала беларускія, польскія, украінскія, рускія песні разам з Гарадком і спадаром Дабравольскім. Хто не ведаў беларускіх ці рускіх слоў да папулярных песен, вывучыў іх пераклады на польскую мову, якія зрабіла пані Анна, а спадар Стэфан Дабравольскі выдатна ўспамагаў усіх сваім гармонікам. І „Szła dziewczka do laseczka” ці „Głęboka studzienka”, „Sto lat” і „Mnogą lęta”, „W zielonym gaju”, „Zielony mosteczek ugina się” з рэпертуару „Mazowsza”, „Te opolskie dziouchy”, „Люблю цыгану Яна”, „Гарэла сосна” ды „Бродяга”

(спявачы хорам гэту журботную песню народ ледзь не плакаў)! І лэмкаўская — „Як я сэ заспівам” (новая песня ў рэпертуары „Гарадка”). „Эх, славянскае жыццё!” Песні пра каханне, сустрэчы, расстанне — ці не датычыць гэта пажылых людзей?! Яны ж перажылі шмат, і пачуцці тывя іх не пакінулі. І ўспаміны.. „Я ж чую, як тую «Еўку» Ніна спявала ў ўласцівых гадах у Гарадкеві!” — прызнаецца ўжо дзядок, але крэпкі, румяны.. „Pięknie śpiewają!” І пані Жэня Рамановіч, родам з Гарадка, сівавалася ўжо, якая зредчас бывае ў гэтым клубе, „дзе заўсёды цёпла”, „gdzie czuję się jak w jednej rodzinie”, пасля супольнага застолля і забавы, праводзіўши аўтобус успамінае пра сваё бывалае жыццё. І зноў вяртаецца да моманту, як з Гарадка ў Польшчу выязджала вучыцца, працаваць, і тывя хвіліны, як Ніна Цыванюк, што „за 72 гады выспявала цэлы голас”, пачынала з сяброўкамі жыццё „Расспяванага Гарадка”. Усе ўспомнілі і Ніну Мушынскую...

„Чы мэн будэш любіць, як я зэстэрэю?” — пыталіся ў песні. А як жа ж! А калі ж больш любіць, як жа не цешыцца, калі жывеш, спяваш!..

Міра Лукша
Фота аўтара

Дні Нарвы

29 і 30 чэрвеня г.г. (у суботу і нядзелью) былі арганізаваны Дні Нарвы. Святкаванне арганізавалі ў новазадзеным у карыстанне амфітэатры войт Нарваўскай гміны, Нарваўскі асяродак культуры і тамашняя добраахвотная супрацьпажарная каманда пры дапамозе спонсараў, пераважна мясцовых.

29 чэрвеня ад гадзіны 16³⁰ да гадзіны 20 адбыўся канцэрт нашых беларускіх калектывів ды народнага ансамбля „Гумарэска” з Навагрудка, якім кіруе Людміла Аніскіна. Ён выконваў і песні, і цудоўную музыку на малавідных у нас музычных інструментах. Іграў вальсы, полечкі, кадрылі.

Для ўсіх прыгожа танцевалі: дзіцячы і маладзёжны дзяячы калектывы, якія ад нядайна існуюць пры Нарваўскім асяродку культуры.

Вельмі цёпла ўспрынялі глядачы выступленне беларускага народнага ансамбля „Гумарэска” з Навагрудка, якім кіруе Людміла Аніскіна. Ён выконваў і песні, і цудоўную музыку на малавідных у нас музычных інструментах. Іграў вальсы, полечкі, кадрылі.

Канцэрт закончыўся выдатным выступленнем абласнога духавога аркестра пажарнікаў з Гродна пад кіраўніцтвам Вячаслава Матука.

Варты дадаць, што апрача беларускіх калектывів быў і адзін экзатычны. Менавіта з паўднёваамерыканскім мелодыямі завітаў на святкаванне ў Нарву перуанска-баліўскі калектыв „Maguey” (назва яго ад тамашняга дрэва, яно ў нашых лясах не расце). Іх гарачыя бравурныя рытмы спадабаліся нарваўскім слухачам.

Канцэрт закончыўся а 20 гадзіне і ўсе, хто хацеў, пайшлі карагодам з духавым аркестрам на Купалле, якое ладзіла над ракой Беларускага аўяднанне студэнтваў (БАС).

Янка Целушэцкі

Купальская ночь у Нарве

29 чэрвеня Беларускае аўяднанне студэнтаў і Нарваўскі асяродак культуры сарганізвалі першую ў гэтым годзе Купальскую ночь. Імпрэза адбылася пры фінансавай дапамозе Міністэрства культуры.

Большасць удзельнікаў складалі мясцовыя жыхары, якія раней гулялі на іншым мерапрыемстве — Днях Нарвы. Купальская ночь над берагам Нарвы пачалася з выступлення Віктара Шалкеўчыча, вядомага толькі некаторым з прысутных. Бард амаль гадзіну прарабаваў знайсці супольную мову з публікай, якая на самым пачатку была больш зацікаўленая півам. Арганізаторы павінны былі інакш скласці праграму і гродзенскага спевака прадставіць пазней, калі сабралася больш публікі ахвотнай паслухаць канцэрт.

Пазней на сцэне паявіўся маладзёжны гурт „Знічка” з Гайнавікі. Дванаццаць дзяўчат старалася заахвоціць да танцаў публіку, не паддаючыся нават дажджу і холаду, якія спадарожнічалі Купаллю.

Купальская ночь у Нарве не магла прыйті без славутага, мясцовага гурту „Эйфарыя”, які аднак не выклікаў эйфарыў сярод рублікі. Зусім інакш паводзіла сябе публіка, калі на сцэне паявіўся гурт „Лідэр”. Публіка проста... ашалела!

Яшчэ да іх выступлення можна было пачуць: „Калі яны будуць выступаць?”, „Я, то толькі для іх тут з эсекай прышоў” або „To наша музика, свойська, православна, а і ў вуха нё коле, і чоловеку дэсъ так добра еі слухаць”.

Пры століку з півам двух старэйших дзядзькоў, добра ўжо падхмеленых, разважалі пра становішча польскай гаспадаркі. Приселася да іх пара маладых людзей, якія размаўлялі аб выступе

паючых гуртах. Калі размова дайшла да „Лідэра”, дзяўчына спытала хлопца што гэта за гурт. Пачуўшы гэта адзін з дзядзькоў абурыўся, стукнуў рукой у стол, выліваючы пры гэтым сваё піва, і крикнуў: „Бязбожніца, то ты „Лідэр” не знаеш, то на х... ты сюды прыехала?” Сабраныя прыстале анямлі, у тым ліку і я. Першы раз пачуць мы таё, аднак гурт „Лідэр” павінен цешыцца, што мае такіх фанатаў і абаронцаў.

Пры акампанеменце гурту, купальская публіка калі поўначы вырашыла пускаць вянкі на ваду. Хаця адзін з арганізатораў, Лукаш Сцяпанюк, горача прасіў сабраных дзяўчат сплесці вянкі, параўноўваючы Купальскую ночь да Валянцінкі, часу гарачага кахання і любоўных страсцей, вянкоў не было многа. Перашкодай у добрай забаве было таксама надвор’е, якое намагалася знеахвоціць юнакоў вылаўліваць вянкі. Аднак разагрэтыя півам (бо не думаю, што атмасферай і танцамі) хлопцы маланкава распраналіся і кідаліся ў ваду, а сабраныя над берагам людзі падтрымоўвалі крыкам смельчакоў больш рупліва шукаць вянкі. Пасля некалькіх хвілін ніводзін з іх не змог вылавіць вянка. Праўду гаворачы, вянкі не выглядалі ні салідна, ні прыгожа, і як сказаў адзін дзядзька з Нарвы, „не пляла іх напэўна тая, якая б мела сапраўдны вянок; за нашых часоў дзяўчаты рабілі такія вянкі, што тыя выглядалі б пры іх як якіесь хвасты”.

Удзельнікі Купалля гулялі пад музыку „Лідэра” да палаўні першай ночы, калі большасць удзельнікаў раз'ехалася дамоў. Асталіся толькі самыя стойкія, якія пайшлі яшчэ на вогнішча, пры якім гулялі да самай раніцы.

Паўліна ШАФРАН

Фільмавы вечар

Ліпень, пачатак канікул і многа вольнага часу, які можна прысвяціць на візіт у кінатэатр. А варта пайсці ў кіно, бо на экранах з'явілася многа цікавых карцін. Я на гэты тыдзень прапаную тры цікавыя фільмы.

„Рок-стар” — музычная камедыя аўтарства Стывена Гэрка. Крыс, галоўны герой, звычайны мужчына, якому здаецца, што ўсіхнулася да яго шчасце — стаў новым вакалістам гурту, якога ўжо даўно быў фанатам. Хутка паяўляючыца слова, грошы, а разам з імі ўсе ясныя і цёмныя бакі жыцця куміра.

Смех у глядачоў выклікаюць сцэны, калі рэаліі славы рокменаў сутыкаюцца з наўнымі марамі аб славе фаната. Марк Вальбэрг, які зайграў галоўнага героя, добра прадставіў вобраз простага чалавека, які маланкава становіцца зоркай рок-музыки. На экране пабачымі яшчэ прыгожую Джэніфэр Аністан, Дамініка Эста, Тыматы Спола і Джонсана Флемінга.

„Блэйд: Вечны лавец II”, якога рэжысёрам з'яўляецца Гульмера дел Тора, гэта гісторыя паучалавека-паўвампіра, героя коміксу, які пачаў паяўляцца на экранах кіно ў 1998 годзе.

У першай частцы Блэйд быў супергероем, які, кіруючыся помстай за смерць маці, зніштажаў вампіраў. У новым фільме Блэйд змяніўся. Не перажывае ўжо так моцна, калі мусіць выпіць чалавечую кроў, мае намнога больш часу на адпачынак і забаву. Блэйду, у гэтай ролі Уэслі Снайпс, зноў памагае

Уістлер, тут пабачым Крыса Крыстоферсана, які, аказваецца, не загінуў у папярэдній частцы фільма, а быў толькі заражаны вірусам вампірэзму. Каб памагчы сябру, апрацоўвае вакцыну, якая дазваляе яму нармальна існаваць уздень.

Гэтым разам Блэйд вымушаны пазумецца са сваім папярэднім ворагам — каралём вампіраў Дамаскінасам (тут паяўляецца Томас Крэтшман). Разам пачынаюць барацьбу з супервампірамі, якія быццам п'яўкі цікавыца толькі крывёю. Супервампіры пераносіцца з месца на месца з хуткасцю святла і пагражают не толькі людзям, але і вампірам. Ці Блэйд спраўіца з імі, ці пераможа ворагаў? Варты даўедацца!

„Белфегор — вупыр Луўра” — гэта расказ аб тым, як на пачатку новага тысячагоддзя ў Луўры з'яўляецца вупыр Белфегор. Перастаюць працаўваць электронныя ахоўныя сістэмы, знікаюць каштоўныя экспанаты. Белфегор з часам набывае чалавечыя рысы і, так як кожны чалавек, пачынае кахаць, ненавідзець, а ва ўсю гісторыю замешана цудоўная і нявінная жанчына....

На экране пабачым самых выдатных акцёраў французскага кіно: Сафі Марсо, Федэрыка Дыфентала, Жулі Крысці, Жан-Франціса Балмера. Рэжысёрам выступіў Жан-Пол Саламе, якому вельмі добра ўдалося ўзнавіць традыцыю вядомага тэлесерыяла 60-х гадоў.

Паўліна ШАФРАН

Першыя ўражанні

Рамонт Пратацкага сабора.

Калі наша судна падплыло да берагу паўвострава Афон, убачылі мы скалісты бераг і прыгожую расліннасць. Над берагам збудавані распаложаны зредку. Аднак складвалася ўражанне, што ў многіх хатках ніхто здаўна не жыве. На судне грэкі вясёла размаўлялі між сабой і фатаграфавалі бераг. Намнога спакайней вялі сябе манахі, якія маліліся глядзячы ў далёкае мора. На Афон плылі рускія манахі і балгарскія паломнікі. Адны і другія адпраўляліся ў свае рускі і балгарскі манастыры. Першай большай прыстанню, у якую мы заплылі, была прыстань Заграфскага манастыра, у якім насельнікамі з'яўляюцца балгары. Пачалі мы фатаграфаваць бераг і грэцкія манастыры Дахіяр і Ксенафонт, распаложаныя на скалах. Хутка наблізіліся мы да Панцеляймонавага рускага манастыра, добра вядомага нам з фатаграфіі Збігнева Дзванкоўскага. З берагу было відаць, што некаторыя будынкі намнога больш знішчаны, чым можна гэта было заўважыць на фатаграфіях. Сцены жылых карпусоў

спалены былі яшчэ ў дваццатыя гады. Падазравалася, што віноўнікам падпалення быў дыверсант прысланы з Савецкага Союза. На фоне неадрамантаваных будынкаў вылучаліся адноўленыя купалы цэркваў.

Калі іншыя манаstry стаялі пад'ёмныя краны. Аказалася, што вялікія рамонты манаstry вядуцца за кошт сродкаў Еўрасоюза, прадбачаных на ратаванне помнікаў стараадунасці. Здавалася б, вельмі карысная ініцыятыва, якой трэба цешыцца. Аднак, рамонты выклікаюць заклапочанасць у простых манахах за будучыню Афона. У прыстані Дафні высветлілася, што за рамонтамі манаstry ідуць рамонты дарог і большае паток турыстаў. Выйшаўши з судна адразу ўбачылі мы свецкі

рестаран, а калі ехалі ў сталіцу манаскай краіны Карыец заўважылі, што наш аўтобус падымаецца на Гару па вельмі гладкай бетоннай дарозе. Здзіўляла гэта паломнікаў, якія ўпершыню прыбылі на Святую Гару і на падставе альбомаў уяўлялі, што манахі і паломнікі перамяшчаюцца паміж манаstryмі на аслах або пяшком па вузеных сцяжынках. Віктар, рускі паслушнік з грэцкага Філафейскага манастыра пайнфармаваў, што амаль да Афона дадзена ўжо шырокая шаша. Яе будучы пракладаць і на Афоне, каб можна было дабрацца да манаstry па сушы. Манахах непакояць спробы падпрадкаўнія жыцця на Афоне да правілаў, якія абавязваюць у Еўрасоюзе і прарапановы адкрыція паўвострава для ўезду туды жанчын. Зараз многія манахі не выязджаюць са Святой Гары і гэтым самым пазбягаюць контакт з жанчынамі. Звяртаюць яны ўвагу, што сама Багародзіца забараніла жанчынам уязджаць на Афон. Верась, што згодна з працоцтвамі благаславенства Божага

Пад'ёмны кран у Даҳіярскім манаstry.

не адступіць ад Святой Гары і намеры ёўрасаюзных чыноўнікаў не будуць рэалізаванымі, покі Іверская ікона Божай Маці знаходзіцца на Афоне.

Першыя крокі, не лічыўши прыстані, паставілі мы ў сталіцы манаскага каралеўства, у Карыесе. Адразу, разам з іншымі паломнікамі, пайшлі ў Працакі сабор, у якім знаходзіцца цудаўторная іконы Хрыста і Божай Маці „Дастойна ёсць”. Ікона Хрыста харэктэрная тым, што з яе адазваўся сам Гасподз і абвясціў служачаму іерэю, каб той хутчэй падаў Святое Прычастце аслабеламу старцу, што і было запісаное ў грэчскай книзе. Ікона Божай Маці „Дастойна ёсць” з'яўляеца арыгінальны іканай, перед якой у мінульым адзін з паслушнікаў быў удастоены спаткацца з Архангелам Гаўрылам, які напісаў яму на каменай пліце слова песні „Дастойна ёсць”. Сёння гэтая песня часта співаецца ў цэрквях. Божая Маці з'яўляеца заступніцай Афона і хадайніцай за яго жыхароў перад Богам, аб чым перакананы афонскія манахі. Часта моляцца яны да Багародзіцы, якая прыпыла сюды на пропаведзь і застаецца заступніцай манахах па сёnnяшні дзень. На некаторых іконах Маці Божая прадстаўлена над паўвостравам Афон як яго абаронца. Хаця цудаўторная іконы знаходзіцца за алтаром, то дазволена было нам прылажыцца да іх.

Непадалёк ад галоўнай царквы сталіцы стаіць будынак свецкай адміністра-

цыі Афонскага паўвострава. Святая Гара з'яўляеца незалежнай часткай Грэцыі, вольнай ад падаткаў прынятых у дзяржаве, а яе свецкія ўлады падпрадкаўнаны Міністэрству замежных спраў. Свяшчэнны сабор, які з'яўляеца найвышэйшай манаскай уладай, падпрадкаўнаны Канстанцінопальскай патрыярхі.

У цэнтральнай частцы сталіцы магазіны прарапануюць розных разрадаў і велічыні іконы, крыжыкі, розныя царкоўныя рэчы, паштоўкі і памяткі са Святой Гары. Многія іконы, крыжыкі, чоткі і іншыя царкоўныя рэчы выконваюцца падчас малітваў, якімі яны асвячаюцца. Таму маюць яны для паломнікаў вельмікую вартасць.

Дакладная дата пасялення манахах на Святой Гары невядомая, але лічыцца, што прыбылі яны сюды з Усходу і Егіпта, праследаваныя арабамі, у VII стагоддзі. Афіцыйна Афон лічыцца месцам манаства з 885 года, пасля абвяшчэння Златой Булы імператара Васілія I, а заснавальнікам манаства з'яўляеца працадобны Афанасій Афонскі, які заснаваў першы манастыр — Вялікую Лаўру.

Са сталіцы адправіліся мы ў грэчскі скіт Буразеры, які належыць сербскому манастыру Хіландар. Там дамовіліся мы спаткацца з іерманахам Гаўрылам, які прыбыў сюды з Польшчы і астаўся жыць на паўвостраве.

(працяг будзе)

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

У Крыначы

Людзі прыходзілі амбыцца святой вадой з калодзежа (на другім плане новы дах над калодзежам і пабудавана ў мінульым годзе капеліца).

На трэці дзень Святой Тройцы ў Крыначы ў Белавежскай пушчы збіраеца многа людзей. Сёлета багаслужэнні ўзначальваў епіскап Гайнаўскі Міран.

Айцец Яўгеній Падгаецкі са Святой Троіцкага прыхода ў Гайнаўцы тримаеца погляду, што названне Крыначка ўзнікла нядайна. Раней гэтае месца называлі „Меднае”, ад ручайка. Слова „Крыначка” паўсталала ад крыніцы, з якой выплываў ручаёк. На гэтым месцы паяўлялася на дрэве ікона, якую адносілі ў вёску Ліпіны, а яна ізноў вярталася на дрэва. Калі гэтае месца вернікі вырашылі пабудаваць царкву. Зраз знаходзіцца там калодзеж, з якога вернікі бяруць жыватворную ваду. Многія атрымліваюць дапамогу ў хваробах духа і цела.

Усяночнае багаслужэнне і Святая Літургія адслужаны былі з удзелам епіскапа Гайнаўскага Мірана і капеланаў. У час пропаведзі ўладыка Міран звярнуў увагу на значэнне Крыначкі для праваслаўных вернікаў.

Першымі жыхарамі наваколля Крыначкі былі манахі Кіева-Пячэрскай лаўры, якія скрыліся ад татараў. Прыйшоўшы ў XII стагоддзі знайшлі яны тут чистую крыніцу і паставілі побач яе крыж. Цяпер крыжы прыносяць паломнікі. Пасля Літургіі ў драўлянай царкве, якая пабудавана была ў 1848 годзе, вернікі з харугвамі пайшлі да калодзежа. Там уладыка Міран са свяшчэннікамі асвяцілі ваду, новы дах над калодзежам і крыж прынесены паломнікамі.

Пасля вернікі мыліся крынічнай вадой, выціраліся хустачкамі і пакідалі іх на плоце з калючага дроту, што раздзяляе святое месца ад вайсковай часці, на якой тэрыторыі яно знаходзіцца. Людзі верась, што разам з хустачкамі пакідаюць побач калодзежа свае хваробы. У канцы дзвеяностых гадоў аздараўваваў жыхар Варшавы, які абмываў пухліну шчакі вадой з Крыначкі. Вядомае аздараўленне маленькай Надзі Саўчук з Койлаў, якая малілася на святым месцы. Раней на дубе ў лесе знаходзіўся надпіс, які сведчыў аб аздараўленні жыхароў Сухавольцаў Кляшчэлеўскай гміны, якія хварэлі проказай.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

„Эмігрант” пад забаронай

1 ліпеня на польска-беларускай мяжы на аўтапераходзе Баброўнікі ў дырэктара Магілёўскага Праваабарончага цэнтра Сяргея Абадоўскага беларускія мытнікі канфіскавалі 210 асобнікаў другога нумара месячніка „Эмігрант”. У складзеным пратаколе аб затрыманні і канфіскацыі месячнік быў закваліфікованы, як „матэрыяль, які пагражае палітычнаму ладу Рэспублікі Беларусь”. Месячнік беларускай палітычнай эміграцыі „Эмігрант”, гэта выданне Звязу беларускіх палітычных уцекачоў у Польшчы. Выходзіц тыражом 500 асобнікаў у Беластоку. На сваіх старонках „Эмігрант” падае шмат карыснай інфармацыі для беларускіх палітычных уцекачоў, якія знаходзіцца ў Польшчы альбо збіраюцца сюды прыехаць. Ёсць таксама паведамленні з Беларусі і аналітычныя матэрыялы, прысвечаныя цяперашняму стану польска-беларускіх адносін.

Ян Абадоўскі

Бандарскае шчасце

Частка 1: Агароды

— Муж без пары адышоў з гэтага свету, — кажа са слязамі ў вачах Сафія Пышлажынская. Стаяць абаперта аб плот свайго агародчыка, у чорнай хустцы. — Ужо амаль год, як яго не стала. Перажыць усяго гэтага не мог. Нас раз

выкінулі з хаты, усю гаспадарку, усё, што мы разам нажылі, затапілі водой. А цяпер і гэтыя трывоткі, якія дапесцілі, засадзілі дрэўкамі і кустамі, дагледжвалі, хочуць забраць. Чалавек без свайго кутка нічога не варты, паўтараў ён, хоць ты ідзі ў ту бухту.

Семяноўская вадасховішча. Мелася быць так: рэзервуар вады для Беластока, месца адпачынку, праца мясцовым у паслугах, а пенсіянарам гарадское жыццё ў блёках у Бандарах. Ёсць: забруджаная водарасцямі, нікому непатрэбная вада, нараканні жыхароў, дыскусіі біёлагаў, што зрабіць з возерам, проблемы мясцовай адміністрацыі.

Прынамсі дзве праблемы ў бліжэйшы час мусіць вырашыць Гмінная рада ў Міхалове. Адна — гэта будучыня пустога чатырохпавярховага гатэля над берагам вадасховішча, другая — лёс агародчыкаў, якія абрабляюць жыхары блёкаў. Абедзве справы выклікаюць вя-

лікія страсці. Першая таму, што гэтая маёмастца вартая мільёны злотых, а другая — бо датычыць дзесяткі асоб. Пачну ад агародчыкаў.

У палове восьмідзесятых гадоў Ваяводская управа сельскагаспадарчых інвестыцый надзяліла жыхароў пераселеных з затопленых вёсак трохсоткавымі участкамі. Наце, калупайцяся, прыпамінайце свае гаспадарскія гады. Пра настрыльныя акты не думалі ні тыя, хто атрымаў зямлю, ні чыноўнікі, якія ёю распарараджаліся.

— Шчасце працягвалася дзесяці так да 1998 года, — кажа Славамір Ёська, войт Міхалоўскай гміны. — У Польшчы змянілася Канстытуцыя, памяняліся законы. На аснове новых, колішнія ўладальнікі зямлі, якія па тых ці іншых прычынах яе стравілі, набылі першынство ў яе вяртанні. И жыхары вёскі Бандары, якім напрыканцы сямідзесятых забралі зямлю, дзе сёння агародчыкі, пакарысталіся гэтым законам.

Зінаіда Міруць была адной з іх. На выкуп зямлі скінулася ўся сям'я. Затым участак быў падзелены на трох спадкаемцаў. Адзін з іх, сын Анатоль, інвалід, які ўжо дваццаць сем гадоў ездзіць на калясцы.

— Зямля нашая ўжо два гады, але ж нікто тых, хто яе робіць, не чапаў, — расказвае ён. — Я не ведаю, што пастановяць астатнія ўладальнікі, але мне

было б найлепш сваю прадаць. Я яе араць не буду, а гроши мне спатрэбяцца. Пра магчымасць выкупу гэтай зямлі гмінай гаварыў сам войт.

Наняты эксперт вызначыў цану зямлі на чатыры злоты за квадратны метр. Участак налічвае крыху больш за два гектары, дык гміне давялося бы выдаткаўца за яго каля дзесяці тысяч злотых. На гэта не далі згоды гмінныя радныя, палічыўшы, што гэта замнога.

— Я асабіста лічу, што гміна не страціла бы на гэтай здзелцы, — кажа Славамір Ёська. — Мы маглі бы кампенсація гэта дамаўляючыся з Павятовым стараствам у Беластоку аб перадачы нам іншых казённых участкаў. Пакуль, аднак, будзем шукаць іншай развязкі. Адна з іх такая: камасаваць усе агародчыкі на зямлі, якія належыць Павятоўскуму старастству. Але баюся, што ўсе там не змесцяцца.

На замену не згаджающа арандаторы. Яны гэту зямлю рабілі больш пятнадцаті гадоў. Навазілі, агарадзілі, пасадзілі фруктовыя дрэвы, паставілі парнікі, а некаторыя нават невялікія дачы. Да агародаў пракладзены водаправод.

— Нам з гэтай водой адно клопат быў бы, — кажа Анатоль Міруць, — бо яна даведзена без ніякіх планаў. Калі пачаць там нешта будаваць, дык невядома дзе шукаць і як абмінуць усе трубы, трубкі і нітачки з водой.

На замену не годзяцца і землеўладальнікі. Хіба, што запрапанавалі бы ім так сама атракцыйную. Але хоць у Міхалоўскай гміне пустэчы ды аблогаў поўна, цяжка прапанаваць ім узамен. Іх участак на ўзгорку, блізка дарогі і возера. Спадзяюцца, што з часам вада ў Семяноўскім вадасховішчы ачысціца, а цана зямлі пасля ўваходу Польшчы ў Еўросаюз будзе расці.

— Робяць тыя людзі зямлю, хай робяць, — гаворыць Зінаіда Міруць, — я да іх нічога не маю. Кожны хоча мець нешта сваё. Але хтось нам за яе павінен заплаціць. Задарма яе не аддамо.

Мікола Ваўранюк

PS. Пра гатэль чытайце праз тыдзень.

Грошы і... слёзы

Маруся нарадзілася ў беднай мнагадзетнай сялянскай сям'і як найстарэйшая з семяных дзяцей. Цяжка было Марусі, бо хоць яна вельмі добра вучылася, трэба было бацькам дапамагаць у гаспадарцы ды малодшых брацікаў і сястрычак даглядаць. Закончыўшы пачатковую школу пайшла яна вучыцца ў ліцэй ў Беластоку. У час навукі пазнаёмілася з аднагодкамі, якіх дзядулі і бабулі пражывалі ў суседніх вёсках. Прыйдзжалі яны на канікулы да сваіх родных і сустракаліся таксама з Марусяй. Закахалася Маруся ў Мішку і стала яны дружыць з сабою. Калі набліжаліся Каляды, маладыя, спявалі каляндныя песні і з гвiazdай калядавалі па навакольных вёсках. Цешыліся маладым жыццём.

Маруся паспяхова закончыла сярэднюю адукцыю і пачала працаўцаць у Беластоку ў адной са страховых фірмаў. На работе добра спраўлялася і зарабляла немалыя гроши.

Аднойчы гуляючы на сябровучынім вяліслі пазнаёмілася Маруся з Франкам. Быў ён прыгожым хлопцам, адно аднаму спадабаліся і сталі яны часта сустракацца. Пакінула Маруся Мішку, які доўга сумаваў за ёю ды не ўяўляў без яе жыцця.

Праз год Маруся зацяжарыла з Франкам і маладыя вымушчаны былі пабрацца шлюбам. Франак быў католікам, Маруся — праваслаўная і маладыя вырашылі, што запішуть ў ЗАГСе, а жылі кожнае ў сваім веравызнанні. Нара-

дзілася ў іх дачушка, якую назвалі Тамарай і ахрысцілі ў царкве. У той час маладыя пасяліліся ў новай кватэры ў жыллёвым квартале Зялёныя Узгор’і. Маруся ўзяла пазыку і купілі ў кватэру ўсё неабходнае абсталяванне.

Жылося Марусі з Франкам цяжкавата, бо і пазыку трэба было рэгулярна плаціць і дзіцяцтва ў садок вадзіць. І што найгоршае — Франак патраціў работу, стаў беспрацоўным. Напісала Маруся ліст свайму роднаму брату Сцяпану, які пастаянна пражывае ў Бельгіі. Напісала праўду, што жывеца ім цяжка, грошай малавата. Падшукаў Сцяпан добрую працу Марусі. Франак згадзіўся даглядаць дачушку Тамарку, але Марусю ды яе бацькоў заўсёды называў кацапамі і мала калі іх наведаваў на вёсцы.

Паехала Маруся ў Бельгію, каб падзрабіць. Хацела паправіць сваё жыццё ды сплаціць пазыку. У той час, калі Маруся шчыра працавала за граніцай, Франак распіўся. Не пускаў цешчу ў хату, каб наведала ўнучку. Казаў: „Заб’ю цябе, кацапка”. Прадаў халадзільнік, пральную машыну і тэлевізор, за якія яшчэ трэба было плаціць раты. А ўсё гэта купляў, даслоўна за бясцэнак, першы Марусін нарачоны — Мішка, які неўзабаве думае жаніцца.

Цікава, ці будзе Марусі да чаго вятацца ў сваю кватэру, ці толькі... заплатіць даўгі і пабачыць сваю дачушку.

Мікалай Лук’янюк

Яну Кавальчуку з Чаромхі споўнілася нядына 90 гадоў. Нядрэнна сябе адчувае. Часта сустракаемся на рыначку.

— Зайдзі да мяне пры нагодзе, — запрашаў. — Арэхавай настойкай пачастую.

8 чэрвеня рашыў я наведаць дзядулю Кавальчуку.

— Як гэту настойку робіце? — пытаю гаспадара, калі той наліў чаркі.

— Давайце найперш пасправубем, а затым пагаворым, — з хітрынкай усміхаючыся, сказаў гаспадар. Выпілі дзядулю Кавальчук працягнуў расказ.

— Даўней не адразу хрысцілі. Магло быць ці два прайсці. Мяне, напрыклад, запісалі, што 10 мая нарадзіўся. Ліччу, аднак, што гэта недакладная дата, паколькі пры хрышчэнні прызначылі імя з календара, якое ў гэты дзень адзначалася. Мяне назвалі Янам, значыцца, што хрысцілі 8 мая, а 10 бацюшка запісаў у кнігі. Так і ў метрыцы запісалі.

Ян Кавальчук належыць да таго пакалення, што бежанства памятае, маршала Пілсудскага, як і апошнюю вайну. Хоць на фронце не ваяваў, але ледзь жыцця не затраціў.

— Было гэта ў 1952 годзе, — успамінае мой суразмоўца. — Пагналі коней пад Грузку на пашу. Там рагачоўцы і мікулічане мелі сваю „вспульноту”. У гэты дзялянцы меў свой участак адзін селянін з Дашоў, які заўсёды шукаў прычыну пасварыща. Калі мы пусцілі ко-

ней на сакавітую траву, а самі непадлёк прылеглі, нечакана напала на нас банда дашоўскіх мужыкоў (было гэта на першы дзень Сёмухі). Тады была мода на „вяяванне” вёскі з вёскай. Дашоўцы „акладалі” нас палкамі ды білі нагамі. Мяне нейкі прайдзісвет піхнуў ззаду штыком. Пад лёгкімі пачуць я пякучы боль, а на плячах ліпкую кроў. Упаў на калені, каб спыніць крывацёк. Затым папрасіў калег, каб за падводай у вёску з’езділі. Хутка прыехаў сусед з фурманкай. Завезлі мяне ў Мілейчычы да лекара. Доктар Шум зрабіў перавязку і выклікаў хуткую дапамогу з Сямятыч. Дзякуючы хірургу Мазуркевічу застаяўся я пры жыцці. Маіх сяброў, Паўлючука і Шнайдэра, таксама моцна пабілі, але яны не так пацярпелі на здароўі. Мой злачынца адседзей трывадліў на волю. Сябры казалі помсіць, але я адказаўся. Бог яго асудзіць, — гаварыў калегам.

Так пазней і было. Неўзабаве ўсадзіў ён руку ў малацілку і стаў інвалідам. Пазней напіўся і адмарозіў ногі ды вушы. Збылося Гасподнія пакаранні, — закончыў аповед дзядуля Кавальчук. Развітваючыся і забіраю з сабою прыемны ўспамін, рэцэпт на настойку і даўгавечнасць (лечыцца трэба не таблеткамі, а зёлкамі).

Жадаю гаспадару моцнага здароўя і каб дачакаўся круглага юбілею.

Уладзімір Сідарук

**50 грамаў гэтай атрутнай вадкасці можа вас давесці да скону.
Хочаце — купляйце на базары.
Ласунак для „сапраўдных мужчын”.**

З метанолам і фармалінам

Хочаце купіць буталь гарэлкі, з шапіка на мяжы? „Ельцына”, „Бальшога”, „Сталіціна”?.. „Пшанічную”, „Маскоўскую”?.. Мабыць, трапіцца вам і арыгінал. А, можа, і зафарбаваная брэндзі, віскі, „Finlandia Cranberry”, „Smirnoff”... Ды толькі паасобныя бутлі гэта арыгіналы з бяспошліннага шапіка. Натрапіць на іх можаце ў пасажыраў ранішніх аўтобусаў з Беларусі. Яны найчасцей пасля стаяць у глыбі „стадыёна”, і ўбачыць смачную ды чистую гарэлку можаш сядром трантаў і драбязы, якія працуюць прадаць „саветы”. Прыйехалі яны тое-сёе прадаць, купіць што для сям’і. Гэта найчасцей немаладыя расіянкі і беларускі. Дарэчы, як кажуць гандляры, „рускія” выцеснены як найдалей ад беластоцкай рэчкі Белай тутэйшымі прадаўцамі. Аптывікамі. А ў тых знойдзеш якую хочаш бутэльку з „арыгінальным” капсулём, „сапраўднай” акцызной маркай. Калі хочаш — торбачку са спіртам („чвэртачкай”), пэставую бутлю з гарэлкай, быццам бы пे-ралітай на мяжы, але ж, як кажуць гандляры, „прима сорт”. Агрэсіўна зачапаюць прахожых, часам тыя самі просяцца, каб прадаць ім ужо што-небудзь, калі ўсе крамы зачынены або больш нікога з прадаючых няма. Тады натрапіць можна на „белое” віно, чистую воду за-фарбованую пратравай (бэйцай), гарбатай, фарбай для тканін, драўнінным вугалем, маторным маслам ці паленым цукрам, раствалярнікі. Смачна гучыць! Яшчэ горш смакуе (хоць адноўлька горка), а азвіца можа хваробай.

Прадаючыя такую гарэлку гэта толькі „канцоўкі” бізнесу. У апошні час паліцыя ліквідавала некалькі аграмадных „разліўняў”, „арыгінальнага” алка-голю. Найчасцей армяне і беларусы

наймаюць на даўжайшы час цэлія кватэры ці дамы, і пільнуюць інтэрэс. Вельмі часта ў апошні час прадукуюць яны нячысты алкаголь, засмечаны метанолам, фармалінам і дадаткамі, якія ў ніякім выпадку не надаюцца для спа-жывання. Гэта перш за ёсё раствалярнік для фарбаў з метанолам ды фармалін. Спецыялісты змешваюць той ра-ствалярнік з „рускім спіртам”.

Метанол гэта атрут. Звычайна ўжываеца ў хіміі і ў бальніцах для дэзінфи-циравання. Нап’ешся метанолу — ад-таксікавацца можаш... этанолам. Алка-голем, значыцца. Каб той чалавек раз-біраўся, больш-менш вучоны, як з тою хіміяй у ягоным арганізме! Адразу ці не — адчуваюць гэта твае вантробы. Не кажучы пра гэтак званы розум. Калі пера-лічыць усе паскудствы, якія можаце за свае кроўныя гроши набыць у спецыя-лістай па сучаснай эканоміцы на база-ры, дык лепш выбраць цукровую сама-гонку, — так мяркую экспер特 з паліцыі Яраслаў Новік. Ды хоць паліцыя што і раз ліквідуе замежныя гарэлачныя „фабрычкі” ці ў самім Беластоку, ці ў Ва-сількаве і іншых падмесцкіх мястэчках, вырастаюць яны як грыбы пасля даж-джу. Выгадна.

Базар — ратунак для бедных людзей, якіх ўсё ў нас больш. І для тых, хто живе з гандлю тамака. Набыць там можна розную патрэбшчыну і непатрэбш-чыну. І сучешыцца таксама. На курыцца танных цыгарэт, напіцца таннейша-га чым у краме алкаголю... Кажуць, будзе пляшка па пяць злотых, бо ж урад, каб... ратаваць польскую эканоміку, зменышыць манапольны акцыз. Вядома, на базары па пяць злотых. Так што, браткове — смачна жыці!

Лукаш ПРАВАСУД

Нелегальны спонсар беларускай паліцыі

Пра карумпаваных паліцыянтаў жур-налисты пісалі не раз, але жыццё паказывае, што гэтае не знікне з газетных пало-сак. Апошнім часам паліцыяная нядобра-сумленнасць зноў выявілася, дзякуючы дапытлівасці журналістаў.

Бельск-Падляшскі, здавалася б, мясціна, дзе рэдка хто ўчыняе злачынства, апошнім часам з’яўляецца месцам трагічных здарэнняў. Забойства шасцідзесяці-гадовага мужчыны, карумпаванасць паліцыянтаў — гэта толькі некаторыя з „белых кіслін”.

У лютым паявіліся ў беларускай паліцыі две новыя машыны — „Паланэзы” з га-завай устаноўкай, закупленыя горадам на сродкі дзесяці спонсараў, вартыя 48 200 злотых. Найбольш шчодрымі аказаліся суполкі „Энерга” і „Крэкс”, звязаныя з Янам Міхальчуком, адным з багацей-шых беларускіх бизнесменаў, які падаразве-цца ў нелегальнай продажы замежнага вуга-лю, незаконным вывазе 150 тысяч долараў у Беларусь і які мае разборкі з ма-фіяй, што давяло да таго, што ягоныя дзе-ці ездзілі ў школу з ахойнікамі.

Паўліна ШАФРАН

У выніку афёры з машынамі работу стра-ціць намеснік беларускага каменданта Яўген Муха, які сам прычыніўся да выяўлення „тая-мніцы”, гаворачы да сваіх супрацоўнікаў, што калі хоцьць ездзіць на новых машынах, то павінны перастаць цікавіцца Міхальчуком. Падобная кара спаткае самога камен-данта беларускай паліцыі. І хача перастануць яны займаць высокія пасады, работу не страцяць, што будзе перасярогай для ін-ших паліцыянтаў. Абавязкі беларускага ка-менданта зараз выконвае Ян Апалінскі.

Справа новых аўтамабіляў выявілася выпадкова, з-за браку асцярожнасці. Галоўная „героі” не хацелі аднак згадзіцца на спатканне і размову, гаворачы, што журналисты павінны займацца больш сур’ёзнымі справамі, бо і так няма з іх ка-рысці... А карыстаючыся толькі здагадкамі, робяць шкоду правым жыхарам гора-да. Паводле іх карупцыя ў паліцыі не іс-нуе, а яны самі не мелі ніколі дачынення з гэтаю з’явай. Ці гэта праўда даведаемся ўжо нядоўга, бо ёсё ідзе да таго, што спра-ва трапіць у праукратуру.

Паўліна ШАФРАН

Калекту́рі з Дубін.

З беларускай песняй

У Беларускім фэсце „Крыначка 2002” арганізаваным 25 чэрвеня ў жыллёнівым квартале Мазуры ў Гайнайцы Павятовым аддзелам БГКТ і Гайнай-скім домам культуры прыняло ўдзел многа людзей.

Фэст адкрыў дырэктар ГДК Мікола Бушко, які звярнуў увагу на сувязь ме-рапрыемства з Крыначкай непадалёк Гайнайкі. Мерапрыемства з гэтым наз-ваннем традыцыйна арганізуецца на трэці дзень Святой Тройцы.

Першымі выступілі вучні Падставо-вой школы № 6 у Гайнайцы. Пасля спя-валі гайнайскія белгімназісты і белліцэ-істы. Зацікаўленне публікі выклікаў ка-

лекты́р з Дубін, які ўзначальвае Пётр Скепка, раней лідэр гурту „Дубіны”. Вы-ступілі яшчэ Калекту́рі беларускай песні і Маладзёжны танцевальны калекту́р з ГДК ды гурт „Лідэр” з Беластока.

Многія жыхары навакольных блёкаў слухалі музыку з балконаў.

— Я высока ацэньваю сёлетні фэст, бо ў час яго адбылася, перад усім, през-энтатацыя моладзі. Жыхары Гайнайкі прыказалі не аддаваць фэсту і рабіць яго надалей, што і па стараўмі выка-наць, — заяўві Міхал Голуб, сакратар Павятовага аддзела БГКТ у Гайнайцы.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Каб „Ніва” цікавейшай стала

Штотыдзень заглядаю на чаромхаў-скі рыначак. Больш з цікавасці, чым з патрэбы (пакупкі ў Гайнайцы раблю, бо там танней абыходзіцца).

22 чэрвеня, субота. Рынчак пустуе. Пакупнікоў няма. Затое купцоў, хоць адбяўляй. При ўваходзе прыкмя-чаю знаёмага купца з Бельска-Падляш-скага, які на мой від падняўся і выйшаў на сустрач.

— Прабачце, — павярнуўшыся ў мой бок сказаў пан Марэк. — Ці не вы гэта пішаце ў „Ніву”?

У руцэ сімпатычнага дзядзькі пры-кмячаю разгорнуты нумар „Нівы” з ма-ім допісам „Тры пакаленні”. Замест адказу пасылаю прыяцелю вясёлую ўсмешку.

— Я так і думаў, — з такой жа ветлі-васцю адказаў купец. Затым дадаў: — „Ніву” даўно чытаю. Як жыў у цэнтральнай Польшчы, дык падпісваў. За-раз на пошце купляю „Ніва” нецікавай стала. Замнога палітыкі і ўмешвання ў справы Беларусі. Навошта тое патрэбнае? У мінулым больш такіх як вы піса-лі. Усяго пакрысе можна было знайсці. Цікавейшай лічылася „Ніва”...

Такую гаворку чуў я не ад аднаго су-размоўцы на Гайнайшчыне і Бельшчи-не. Што трэба зрабіць, каб вярнуць па-пулярнасць тыднёвіку? Па майданы, паслухаць „голосу народу”. Мо некато-

рыя журналісты пакрыўдзяцца за маю шчырасць, але скажу тое, што думаю. Некаторыя фельетоны Вандала Арлян-скага на апошнія старонцы замест рас-смешваць, дык ставяць у задуму: пла-каць ці смяяцца. Гумар павінен быць гу-марам і кожнаму зразумелым. Тым больш вясковаму чытачу. Як у шасцідзесятага гады „гарох з капустай” друкаваліся, дык і „Ніва” разыходзілася.

А хто пакарыстаеца парадамі аўтара „Фільмавага вечара”? Студэнты, пра-цоўная інтэлігэнцыя? Хто з іх чытае „Ніву”? У „Зорку” пішуць многія вучні белліцэяў. Чаму ж бы іх не заахвоціць да пісання кароткіх допісаў з жыцця сваёй вёскі і пражываючых там людзей? Напэўна знайшліся б ахвотныя. Калі ўспамінаю даўнейшыя з’езды карэспан-дэнтаў, дык бачу маладзёжны авангард, бо, у сапраўднасці, калекту́рі рэдакцыі складаюцца ў асноўным... з моладзі. Чаму ж зараз гэтым не пакарыстацца.

І апошняя справа. Маім асабістым жаданнем з’яўляецца сустрэча даўнейшых і цяперашніх супрацоўнікаў „Ни-ви”. Разумеецца добраахвотнікі і на ўласны кошт. Месца сустрэчы да аблер-кавання, дзе кошты даезду былі б самыя малыя. Рэкамендую сваю „арганізацый-ную” дапамогу. Ці не варта адкінуць некалькі грошыкаў дзеля справы?

Уладзімір СІДАРУК

на terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na IV kwartał 2002 r. wynosi 26,00 zł.

3. Cena kwartałnej prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 115,00; pocztą lotniczą Europa — 127,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 153,00. Wpła-ty przyjmuje „RUCH” S.A., Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa, Pekao S.A., IV O/Warszawa, Nr 12401053-40060347-2700-401112-005.

4. Prenumeratę można zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 3,40 zł, a kwartałnie — 44,20 zł; z wy-nywką za granicę pocztą zwykłą — 4,70 (kwartałnie — 61,10), pocztą priorytetową: Europa — 5,90 (76,70), Ameryka Płn., Afryka — 6,60 (85,80), Ameryka Płd., Środk., Azja — 7,40 (96,20), Australia — 9,60 (124,80). Wpłaty przyjmuje Rada Programowa Tygodnika „Niwa”, Białystok, ul. Zamenhofa 27, nr konta PBK S.A., I Od-dział Białystok, 11101154-401150015504.

Niva
тыднёвік
БЕЛАРУСАЙ
У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка „Niva”.

Старшыня: Яўген Мірановіч.

Адрас рэдакцыі: 15-959 Бялыніцкі, 2, ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (0 10xx 85) 743 50 22.

Internet: http://republika.pl/niva_bielastok/
E-mail: niva_bielastok@poczta.onet.pl
альбо: niva_bielastok@skrzynka.pl

Zrealizowano przy pomocy finansowej Mi-nisterstwa Kultury.

Галоўны рэдактар: Віталі Луба.

Сакратар рэдакцыі: Аляксандар Макс-мюк.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свя-рбурская.

Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандар Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свя-рбурская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шафран.

Канцылярыя: Галіна Рамашка.

Камп’ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук.

Друкарня: „Orthodruk”, ul. Składowa 9, Białystok.

Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwra-cha. Zastrzega sobie równieź prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstu nie za-mówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

Prenumerata: 1. Termin wpłaty na prenume-ratę na IV kwartał 2002 r. upływa 5 września 2002 r. Wpłaty przyjmują urzędy poc

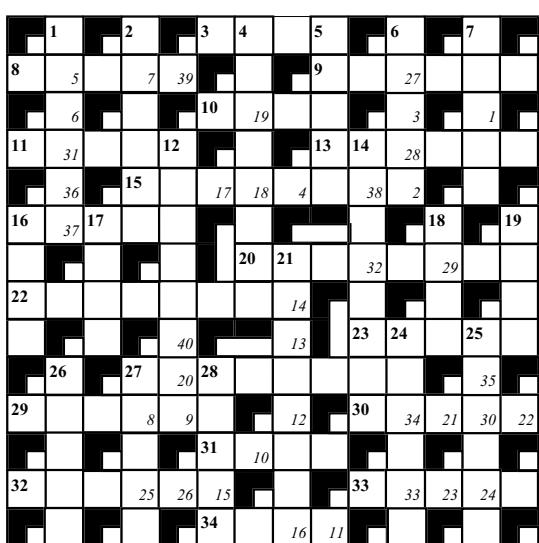
Фэстываль Музыкі Маладой Беларусі Басовішча 2002

19-20 ліпеня, Гарадок, Беласточчына
Беларускае Аб'яднаньне Студэнтаў у Польшчы

19 ліпеня (пятніца)

- 17⁰⁰ — адкрыццё Фэстывалю
 - 17¹⁰-18⁰⁰ — Бан Жвірба (Гомель)
 - 18⁰⁰-22⁰⁰ — конкурсная частка (выступ 12 гуртоў)
 - 22⁰⁰-23⁰⁰ — Зэт (Менск)
 - 23⁰⁰-0⁰⁰ — Deviation (Горадня)
 - 0⁰⁰-1⁰⁰ — Праект Pomidoroff (Менск)
- 20 ліпеня (субота)
- 10⁴⁰-14⁰⁰ — забаўляльная частка (між іншага, выбары міс Басовішча 2002)
 - 17⁰⁰ — пачатак канцэртаў
 - 17⁰⁰-18⁰⁰ — аўяўленьне вынікаў конкурсу ды кароткія выступы пераможцаў
 - 18⁰⁰-19⁰⁰ — Палац (Менск)
 - 19⁰⁰-20⁰⁰ — Імпэт (Менск)
 - 20⁰⁰-21⁰⁰ — Крама (Менск)
 - 21⁰⁰-22⁰⁰ — Rima (Гарадок)
 - 22⁰⁰-23⁰⁰ — Уліс (Менск)
 - 23⁰⁰-0⁰⁰ — Zero-85 (Беласток)
 - 0⁰⁰-1⁰⁰ — Н.Р.М. (Менск)
 - 1⁰⁰-3⁰⁰ — Armia (Польшча)
 - 3⁰⁰ — заканчэнне Фэстывалю

Крыжаванка

Вертыкальна: 1. расліна сямейства лебядовых, 2. напр. бульдог, 4. набор прыстасаванняў для работы, 5. аўтамабіль з таксометрам, 6. гімнастыка або футбол, 7. балючое ўздутие месца на скуры, 12. між Навагрудкам і Мірам, 14. памочнік прафесара, 16. зорнае месца, 17. дазвол на перасячэнне мяжы, 18. паўднёваамерыканская дзяржава, 19. узорыстае пакрывала на ложак, 21. раствор карболовай кіслаты, 24. складныя акуляры ў аправе з ручкай, 25. судна для перевозу вадкіх грузаў, 26. Мікалай, бальшавіцкі герой грамадзянскай вайны на Украіне (1895-1919), 27. сабачаня, 28. пік у Пірэнеях, 3404 м. (Ш)

Рашэнне крыжаванкі складуць літары з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца прышлюць у рэдакцыю правільнія рашэнні, будуть разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 22 нумара

Гарызантальна: навука, дакука, махляр, табу, Рэда, сортазмена, мель, мэта, Гродна, Ікітас, Сангай.

Вертыкальна: Нагата, Кама, даяр, калода, хлебазавод, бусоль, рэнамэ, меднік, Таўлай, Грас, Наса.

Рашэнне: **Галоднай куме хлеб на вуме.**

Кніжныя ўзнагароды высылаем **Казіміру Радошку** са Свебадзіцай і **Мікалаю Сазановічу** з Навін-Вялікіх.

Што Вандал нарабіў

Аднойчы ў рэдакцыю забег шчупленкі чалавек з вёскі ў Г-кай гміне. Вандала Арлянскага шукаў, каб сказаць, што ва ўсёй гміне гавораць пра іхнія сяло. А ў тым тэксле Арлянскага ні як вёска завецца, ні імя-прозвішча героя сапраўднага няма. Расказвае той дзядзька: у кіёску ў гмінным цэнтры прадавец чытаў „Ніву”, вядома, ад апошняй старонкі, і паклікай яго: „Венанцый, вось, то ж пра вас! Нейкі Арлянскі заехаў, пабачыў, напісаў”. Пэўна, кажа той Венанцый рэдактару, праўда, калі пазнаюць чужыя людзі. А рэдактар адказвае: „Гэта ж апошняя старонка, сатырычна, гэта ж не рэпартараж ці артыкул, і нікога з імя не кранае”. Венанцый, аднак, быў упэўнены, што Вандал Арлянскі піша адну праўду. И справа зусім ня смешная. Гэта так, як у допісе аднаго чытача: так піша той ваш Арлянскі, што невядома — смяяцца, ці плакаць!

Пасля пазваніла спадарыня, жонка быццам бы аднаго з „герояў” сатырычнага кавалка ў 60 радкоў. Тлумачылася з таго, чаго ў тым тэксле няма. Расакрэціла ўсе фінансавыя ды грамадскія справы Г-кай гміны.

Наступным чынам пазваніў быццам бы адзін з герояў, муж тae пані. Прад-

ставіўся як той, пра каго напісалі. Невядомы ні В. Арлянскому, ні тым больш рэдактару, тлумачыў, што ўзяў усё да сябе і яшчэ больш рассакрэціў таемніцы гміннай эканомікі і грамадскіх ды сваіх сямейных спраў. Рэдактар чухаўся па галаве і тлумачыўся, што не пра яго гаворка ў тым кароткім сатырычным, дай Бог каб, тэксле. Спадар прывёў прозвішчы асоб, якім ён мог наступіць на пяту, і якія маглі інфармаваць старога Вандала пра падзеі і гісторыі. Пан В., адчуўшы сябе пакрыўданым плёткай, загадаў усю „Ніву” прасіць у яго прабачэння за зняслаўленне. Таму просім прабачэння ў гэтага пана, каб не крываціцца на сатырыку, што „зарабляюць” на жартах.

На другі дзень у рэдакцыю пазваніў іншы спадар, з іншай Г-ке гміны. И ён адчуў сябе пакрыўданым. И да яго пасавала ледзь не ўсенька.

Таму адным махам я, Вандал Арлянскі, шчыра прашу прабачэння ў абодвух паноў. З лякам чакаю наступных тэлефонаў. Трохі страшнавата робіцца, калі падумаю, як прыйдзе той самы, з кім я бачыўся тады. Ён, як калісь на Алекса Б., можа і пісталет дастаць, і па рэдакцыі як Ваську Б. паганяць!

Вандал Арлянскі

Парадак

У Беларусі *парадак* наводзілі пераважна чужынцы. Самі беларусы ўладкоўваліся і прыладжаліся, але марна. Як толькі яны вярталіся ў свой родны кут, да іх прыходзіў за заходу ці з усходу новы *парадак*. И ўсё даводзілася пачынаць нанава.

У выніку ў самім слове за стагодзідзі назыбалася столькі агрэсіў, гвалту, бязладзьдзя і беззаконья, што нікто з сёньняшніх дэмакратычных беларускіх палітыкаў не адважваецца яго ўжываць. Затое ўжываюць недэмакратычныя і небеларускія.

Зрэшты, словазлучэныне *навесціца парадак* — калініальная калька з расейскага палітычнага мысленія. У Рәсей ўжо трох стагодзідзі „*парадак* наводзіць” цары і рэвалюцыянеры, камуністычнае намэнклятура і посткамуністычнае алігархія. Сённяня за гэтую справу ўзяліся генэралы.

У Беларусі ў хаце „прыбіраюць” і „прыбіраюцца”, дзяржаву „выбудоўваюць”, з проблемамі „даюць сабе рады”. Таму, як паказвае практика, чым болей у Беларусі парадаку, тым менш згоды і тым больш міліцы.

Ігар БАБКОУ
(паводле часопіса „ARCHE” 7/2000)

„Даўціпы” Андрэя Гаўрылюка

У лекара:

— Пан доктар; пакутую ад неўрозу, баляць мне сэрца і страўнік ды маю камяні ў ниркx...

— Адкуль у вас узялося столькі хвароб?

— Купіў я сабе медыцинскую энцыклапедыю.

* * *

— Кавальскія купілі персідскі дыван і цяпер госці вымушаны скідаць у іх абутак.

— Што ж у тым дрэннага?

— Бо той дыван яны павесілі на сцяне.

* * *

П’яніца сеў на аўтобус. Пажылая жанчына заўважае яму:

— Вы трапіце проста ў пекла.

П’яніца сарваўся з лаўкі і пабег да шафёра:

— Спыніце машыну і выпусціце мяне! Я памыліў аўтобус.

* * *

— Пан доктар, дакучае мне бяссоніца.

— Гэта можна вылечыць, толькі трэба ліквідаваць яе прычыну.

— Гэта не ўдасца: мая жонка занадта прывязана да нашага дзіцяці.

* * *

У морг звоніць тэлефон:

— Выбачайце, ці не трапіў да вас Вамбaryл Валбжышкоўскі?

— Яны ў нас без дакументаў. Мо ён меў нейкія асаблівія прыметы?

— Ён вельмі заікаўся.

* * *

Размова двух сяброў:

— Ведаеш маю жонку?

— Ведаю.

— Колькі б за яе ты даў?

— Ні граша.

— Згоды! Дамова заключана!

* * *

У варожкі:

— Незадоўна, міленъкая, на твайм шляху паявіцца стройны мужчына...

— Зноў?! Толькі ўчора аднаго разехала...

* * *

Паміраючая жонка мужу:

— Прызнаюся, што Янка не з’яўляецца твайм сынам...

— А чым?

— Студэнта, якія калісь у нас кватараўся; заплаціла яму за гэта. Помніш, як ты шукаў гроши адложаныя на веласіпед?

— Дала яму мае гроши?!

— Так.

— Калі ён зрабіў гэта за мае гроши, тады Янка — мой!

* * *

На танцах:

— Ведаеце, мадам, што мне найбольш у вас падабаецца?

— Што?

— Што ў вас ёсьць нешта мужчынскае.

— Ах так: час ад часу.

ISSN 0546-1960